

Modernisering

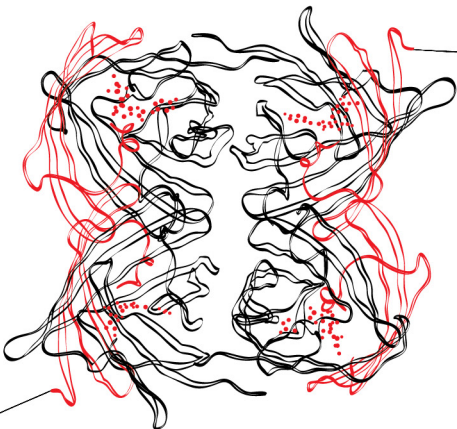
Universitaire

Bestuursorganisatie

MUB

**Vergelijking van percepties
van universiteitsraadsleden
over medezeggenschap
voor 1997 en daarna**

UNIVERSITEIT TWENTE.

Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie

Vergelijking van percepties van universiteitsraadsleden over medezeggenschap voor 1997 en daarna

Enschede, december 2010
Universiteit Twente
Faculteit Management en Bestuur
Opleiding Bestuurskunde
Bacheloropdracht
Auteur: Janine F. Timmer
Examinator: dr. Harry F. de Boer
Meelezer: dr. Hans J. Vossensteyn

VOORWOORD

Dan is het eindelijk zover; dan ligt daar een bachelorrappport dat rijp is om gepresenteerd te worden. Alle clichés zijn waar wat betreft de laatste loodjes, niet alleen voor mij als onderzoeker, maar ongetwijfeld ook voor de examinerator die moet kijken of de puntjes echt op de i zijn gezet na al zijn (zeer gewaardeerde) suggesties.

Ik heb in de periode april tot en met december 2010 aan het onderzoek en het rapport gewerkt. De lange zomervakantie in Australië (in juli en augustus) was een welkome afleiding, of juist niet? Na lange tijd moest de draad weer worden opgepakt. Ondanks de verfrissende invloed van de vakantie hadden onderzoeker en examinerator nog steeds veel andere verplichtingen waardoor het "ineens" alweer kerstvakantie was! Na een blik in de agenda's, kon de presentatie pas in het nieuwe jaar. Geen probleem, want: een nieuw jaar, een nieuw begin met nieuwe ideeën en nieuwe zin en hopelijk voor onderzoeker een nieuwe start met een nieuw (master-)onderzoek; het plezier in studeren en onderzoeken is gebleven!

Van een volgend onderzoek hoop ik minstens zoveel te leren als in 2010 van mijn begeleider Harry de Boer. Harry, heel hartelijk dank voor je tijd en energie; ik vond het een eer dat je mijn examinerator wilde zijn. Ik bedank ook Hans Vossensteyn dat hij de meezezer wilde zijn; ook dat vond ik een eer. Tot slot, het lijkt zo vanzelfsprekend: lieve Henk en Sabine, enorm bedankt voor al jullie steun!

Janine van Harsselaar-Timmer

SAMENVATTING

In 1997 is de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek gewijzigd. Deze wetswijziging kreeg de naam Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie (MUB). Een belangrijke vraag is in hoeverre door deze hervorming van het universitaire bestuur (dat wil zeggen een verandering van de formele spelregels) de rolopvatting van universiteitsraadsleden is veranderd. De centrale vraag luidt: *Wat is het verschil tussen de positie van de universiteitsraad en de rolopvatting van de universiteitsraadsleden over medezeggenschap voor de invoering van de Modernisering van de Universitaire Bestuursorganisatie van 1997 en daarna?*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Hoe ziet de universitaire bestuursorganisatie eruit voor en na invoering van de MUB?
2. Wat is de formele functie en de rol van de universiteitsraad in de universitaire bestuursorganisatie voor en na de invoering van de MUB?
3. Wat is in 1997 en in 2010 de persoonlijke rolopvatting over medezeggenschap van universiteitsraadsleden en hoe vullen ze hun vertegenwoordigende rol in?

Voor de beantwoording is een literatuurstudie gedaan, is een vergelijking gemaakt met de uitkomsten van twee onderzoeken uit 1997 en is een schriftelijke enquête gehouden onder zoveel mogelijk Nederlandse universiteitsraadsleden; het betreft een empirisch vergelijkend longitudinaal onderzoek. Het doel is een beeld door de tijd te krijgen van de positie en het functioneren van dertien universiteitsraden in Nederland en de rolopvatting van universiteitsraadsleden over medezeggenschap. De veronderstelling is dat als uit dit onderzoek blijkt dat de perceptie van raadsleden ten aanzien van medezeggenschap is veranderd, dit kan worden toegeschreven aan de hervorming van de bestuursorganisatie (van de nieuwe spelregels).

In hoofdstuk 2 is het theoretische kader beschreven, met in paragraaf 2.2. de liberale theorie van de representatieve democratie. Deze theorie wordt gebruikt om de relatie tussen vertegenwoordiger en vertegenwoordigde te verklaren aan de hand van drie voorwaarden, namelijk: de vertegenwoordiger treedt op als gevolmachtigde van hun kiezers, hij vertegenwoordigt het algemeen belang en hij geniet het vertrouwen in de rede. In paragraaf 2.3 wordt de roltheorie beschreven. Deze theorie geldt voor iedere sociale relatie en onderscheidt: de sociale relatie tussen individuen, verwachtingen ten aanzien van gedrag en gedrag dat volgt uit de relatie. Het gaat hierbij om wie men vertegenwoordigt en hoe de relatie eruit ziet.

In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksmethoden en -technieken, de beperkingen van de methode, de respons en non-respons, de ethische aspecten en de validiteit en betrouwbaarheid beschreven. Naast de literatuurstudie is een schriftelijke enquête gestuurd aan 281 universiteitsraadsleden. Met uiteindelijk 129 respondenten was de respons 45,9%, waarvan 49,6% student, 27,9% wetenschappelijk personeel en 22,5% ondersteunend personeel.

In hoofdstuk 4 worden de drie onderzoeksvragen beantwoord. In paragraaf 4.1 wordt een beeld door de tijd geschetst van de gevolgen voor de universitaire bestuursorganisatie van de eerste Wet op het Hooger Onderwijs van 1876 tot en met de MUB in 1997. In paragraaf 4.2. worden de formele functie en rol van de universiteitsraad beschreven, met name vanaf de invoering in 1970 van een vorm van representatieve democratie op universiteiten, tot en met de periode MUB waarin de medezeggenschapsraad een adviesraad is met een gedeelde of ongedeelde structuur. In de gedeelde structuur functioneren studentenraad en ondernemingsraad naast elkaar en in de ongedeelde structuur is er sprake van de universiteitsraad bestaande uit studenten en wetenschappelijk en ondersteunend personeel. In paragraaf 4.3 wordt in een paar etappes onderzoeksvraag drie beantwoord. Er wordt ingezoomd op de persoonlijke rolopvatting over medezeggenschap en

taakinfilling, en op gedrag, invloed en macht. Een en ander is uitgesplitst naar 1997 en 2010, met in paragraaf 4.3.3 en 4.3.4 de overeenkomsten en verschillen tussen beide jaren en de interpretatie daarvan.

Betreffende de focus van representatie is de conclusie dat ten tijde van de MUB minder raadsleden het behartigen van het algemeen belang van primair belang vinden. Wat betreft de stijl van representatie heeft de MUB ertoe geleid dat een meerderheid van raadsleden vindt dat men zich behoort te laten leiden door de eigen mening; in 1997 werd dat door een duidelijke minderheid gevonden, in 2010 is het percentage gestegen met 21%. Als het gaat om vertrouwen in de rede dan is dat ten tijde van de MUB alleen maar sterker geworden. Kijkend naar het beeld dat raadsleden hebben van studenten en medewerkers betreffende onderwerpen zoals: de belangrijkste taken van een raadslid, betrokkenheid met en het op de hoogte zijn van wat speelt in de universiteitsraad, is het nodige veranderd. Dat beeld is een stuk negatiever geworden. Ten aanzien van het onderdeel invloed en macht is opvallend dat in 1997 meer dan driekwart van de raadsleden vond dat de universiteitsraad samen met het CvB het universiteitsbeleid zou moeten bepalen en in 2010 is dat nog maar iets meer dan de helft. Toch is het aantal raadsleden dat vindt dat de raad voldoende aandeel heeft in de totstandkoming van dat beleid van een laag percentage in 2007 gestegen naar een kleine meerderheid in 2010.

Het rapport sluit af met in hoofdstuk 5 de conclusies en beschouwingen. Er wordt onder andere in beschreven dat de MUB in 1997 onder meer tot stand kwam door het New Public Management-denken van begin jaren negentig en de twijfel over de effectiviteit van de universitaire raden. Vanaf 1997 wordt de universiteitsraad gezien als een adviesraad met enkele bijzondere bevoegdheden zoals instemmings- en initiatiefrecht. De MUB lijkt in meer of mindere mate verandering te hebben gebracht in de opvattingen, uit de liberale theorie, dat het raadslid: zich moet laten leiden door het algemeen belang, de eigen mening moet volgen bij een mogelijk van de achterban afwijkende mening en het vertrouwen in de rede geniet. Gesteld wordt dat het democratisch gehalte van de universitaire bestuurorganisatie tijdens de MUB lijkt te zijn verslechterd, omdat studenten en personeel minder op de hoogte zijn van, en geïnteresseerd zijn in de universiteitsraad en daardoor mogelijk niet gaan stemmen of zich niet verkiesbaar stellen bij raadsverkiezingen. Geconcludeerd wordt dat het CvB feitelijk het beleid bepaalt, maar ook dat de universiteitsraadsleden in de totstandkoming van dat beleid een voldoende aandeel hebben. Driekwart van de respondenten vindt zich tevens voldoende in staat het CvB te controleren.

De vraag of de rol opvatting van universiteitsraadsleden door de MUB is veranderd, kan evenwel niet expliciet worden beantwoord; ook andere factoren kunnen een rol hebben gespeeld. De wijziging van de spelregels is van invloed geweest, maar de grootte van die invloed kan niet met zekerheid worden vastgesteld.

The word university comes from the Latin word universitas meaning the whole. Later in Latin legal language it meant a society, guild of corporation. In mediaeval academic use it meant an association of teachers and scholars. The modern definition of a university is: an institution that teaches and examines students in many branches of advanced learning, awarding degrees and providing facilities for academic research. The earliest centers in Europe were in Bologna (1088) and Salerno in Italy and Paris (1150). In the nineteenth and early twentieth century's we saw the foundation of the first several civic universities. (Jordan, 1999)

INHOUDSOPGAVE	Pagina
SAMENVATTING	3
1. MODERNISERING UNIVERSITAIRE BESTUURSORGANISATIE	6
1.1 <i>Inleiding</i>	6
1.2 <i>Onderzoeksvragen</i>	6
1.3 <i>Bestaand onderzoek</i>	7
1.4 <i>Doel</i>	7
2. THEORETISCH KADER	8
2.1 <i>Medezeggenschap</i>	8
2.2 <i>Liberale theorie</i>	9
2.3 <i>Roltheorie</i>	10
3. ONDERZOEKSDESIGN	13
3.1 <i>Onderzoeksmethoden en –technieken</i>	13
3.2 <i>Beperkingen gebruikte methode</i>	14
3.3 <i>Respons en non-respons</i>	15
3.4 <i>Ethische aspecten</i>	16
3.5 <i>Validiteit en betrouwbaarheid</i>	16
4. ONDERZOEKSRESULTATEN	18
4.1 <i>De universitaire bestuursorganisatie voor en na de MUB</i>	18
4.2 <i>Formele functie en rol universiteitsraad voor en na de MUB</i>	19
4.3 <i>Rolopvatting en –invulling over medezeggenschap in 1997 en 2010</i>	21
4.3.1 <i>Rolopvatting over medezeggenschap en taakinvulling in 2010</i>	21
4.3.2 <i>Rolopvatting over medezeggenschap en taakinvulling in 1997</i>	23
4.3.3 <i>Overeenkomsten en verschillen in rolopvatting en taakinvulling 1997 en 2010</i>	24
4.3.4 <i>Interpretatie overeenkomsten en verschillen 1997 en 2010</i>	27
5. CONCLUSIE EN SLOTBESCHOUWING	30
5.1 <i>Het onderzoek</i>	30
5.2 <i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	30
5.3 <i>Beantwoording centrale vraag</i>	33
5.4 <i>Slotbeschouwing</i>	35
REFERENTIES	37
LIJST TABELLEN	39
ORGANOGRAM UNIVERSITEIT TWENTE	40
BIJLAGEN 1 T/M 10	

1. Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie

1.1 Inleiding

In 1997 is de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek gewijzigd. Deze wetswijziging kreeg de naam Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie (MUB). De belangrijkste redenen van de wijziging waren: de verhoging van de kwaliteit van de primaire processen, versterking van de bestuurskracht van de universiteit als maatschappelijke organisatie en de vergroting van haar zelfstandigheid (De Boer, Goedegebuure & Huisman, 2005, p. 7). In een poging de universiteit bedrijfsmatiger te organiseren werd verwacht dat zij daadkrachtiger, efficiënter en effectiever zou kunnen functioneren (Deen, 2005, p. 1). (Zie voor het begrip *universiteit* de kaders op pagina 4 en 7 en het organogram op pagina 40.)

De organisatiestructuur waarin het bestuur en de raad gezamenlijk verantwoording droegen voor het universitaire bestuur en beheer, werd vervangen door een structuur waarbij het bestuur de verantwoording kreeg over bestuur en beheer en de raad voornamelijk een adviesraad werd (De Boer, 2003, p. 56). Een centraal element in de wetswijziging was de eenduidige toedeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, zodat sprake kan zijn van integraal management. Dit vereiste een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen raden en besturen (De Boer et al., 2005, p. 47). Voor de raden betekende dit een door de wet bepaalde verschuiving van medebestuur naar medezeggenschap. (Zie als voorbeeld het organogram van de Universiteit Twente op pagina 40.)

De medezeggenschap moest wel volwaardig zijn en daarom kregen de raden niet alleen adviesbevoegdheden maar ook algemene bevoegdheden zoals: met het CvB bespreken van de algemene gang van zaken, het bevorderen van openheid en openbaarheid en het doen van voorstellen en het kenbaar maken van standpunten over alle aangelegenheden. De medezeggenschapsraad kreeg ook instemmingbevoegdheden over onderwerpen zoals: het instellingsplan, het systeem van kwaliteitszorg, het bestuurs- en beheersreglement, het studentenstatuut en regels van arbeidsomstandigheden.

Een belangrijke vraag is in hoeverre door deze hervorming van het universitaire bestuur (dat wil zeggen een verandering van de spelregels) de rolopvatting van raadsleden is veranderd. Wat is het effect van het veranderen van spelregels op het gedrag en de perceptie van raadsleden: hoe zien zij hun rol en op welke wijze vullen zij die in? Dit rapport betreft een empirische vergelijkende longitudinale studie naar de werking van en de opvattingen over het stelsel van medezeggenschap van dertien Nederlandse universiteiten voor en na 1997. De positie van de universiteitsraad zal in de loop van dit rapport worden beschreven.

1.2 Onderzoeksvragen

De centrale vraag luidt: *Wat is het verschil tussen de positie van de universiteitsraad en de rolopvatting van de universiteitsraadsleden over medezeggenschap voor de invoering van de Modernisering van de Universitaire Bestuursorganisatie van 1997 en daarna?*

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. Hoe ziet de universitaire bestuursorganisatie eruit voor en na invoering van de MUB?
2. Wat is de formele functie en de rol van de universiteitsraad in de universitaire bestuursorganisatie voor en na de invoering van de MUB?
3. Wat is in 1997 en in 2010 de persoonlijke rolopvatting over medezeggenschap van universiteitsraadsleden en hoe vullen ze hun vertegenwoordigende rol in?

Voor de beantwoording van deze vragen is een literatuurstudie en documentanalyse gedaan, is een vergelijking gemaakt met de uitkomsten van twee onderzoeken uit 1997 en is een schriftelijke enquête gehouden onder universiteitsraadsleden van dertien Nederlandse universiteiten.

1.3 Bestaand onderzoek

Om een goede vergelijking te kunnen maken tussen de huidige bestuursorganisatie en die van voor de MUB wordt gebruik gemaakt van eerdere studies, vooral die van Van der Laar en Sahertian uit 1997. Zo is bijvoorbeeld gebruik gemaakt van de vragenlijsten die zij destijds hebben opgesteld. Zij hebben zich gericht op de perceptie van individuele raadsleden en op hun rol en gedrag als raadslid; Van de Laar richtte zich vervolgens op universiteitsraadsleden en Sahertian op faculteitsraadsleden. Daarnaast is gebruik gemaakt van de studies van Deen (2005) en van De Boer (2003) en De Boer en anderen (2005, 2006). In navolging van de onderzoeken uit 1997 wordt voor de centrale begrippen *rolopvatting* en *medezeggenschap* ingegaan op de roltheorie en de liberale theorie. Omdat bij medezeggenschap de begrippen *representatie* en *participatie* een belangrijke rol spelen, en om de roltheorie toe te spitsen, worden ook die begrippen uitgewerkt. De mate van invloed op besluitvorming wordt onderzocht evenals de verhouding tussen universiteitsraad en College van Bestuur (CvB). Hierbij zijn de begrippen *macht* en *invloed* van belang. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de definities van Van de Laar (1997). De formele spelregels over medezeggenschap bepalen onder meer wie er in aanmerking komen voor het nemen van beslissingen, welke informatie wel of niet moet worden gegeven of welke procedures moeten worden gevolgd. Voor universiteiten geldt dat veranderingen van die formele spelregels van buitenaf, door de wetgever, worden opgelegd (Deen, 2005, p. 1).

1.4 Doel

Het doel van het onderzoek is een beeld door de tijd te krijgen van de positie en het functioneren van universiteitsraden in Nederland en de rolopvatting van universiteitsraadsleden over medezeggenschap. Op deze wijze wordt getracht te achterhalen wat het effect van de MUB op de rolopvatting van raadsleden is. De veronderstelling is dat als uit dit longitudinale onderzoek blijkt dat de perceptie van raadsleden ten aanzien van medezeggenschap is veranderd, dit kan worden toegeschreven aan de hervorming van de bestuursorganisatie (nieuwe formele spelregels voor de medezeggenschap), tenzij uit het onderzoek duidelijk andere factoren komen die een veranderde rolopvatting kunnen verklaren. Het beantwoorden van deze vraag is relevant omdat de bestuursorganisatie van universiteiten de gemoederen blijft bezig houden zoals ondermeer blijkt uit een recente wetswijziging. Deze wijziging van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek is februari 2010 de Eerste Kamer gepasseerd. De wijzigingen betroffen onder andere:

- de verbetering van bestuur (bijvoorbeeld door het strikter scheiden van bestuur en toezicht, het recht op voordracht door de medezeggenschapsraad van een lid van het CvB en versterkt adviesrecht van de medezeggenschapsraad over personeels- en benoemingsbeleid en de begroting);
- de collegegeldsystematiek;
- de rechtspositie van studenten.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft echter tegelijkertijd opnieuw wijzigingen aangekondigd, ondermeer betreffende een versterkt initiatiefrecht voor studenten vanuit de medezeggenschapsraad. Dit geeft een indicatie van de belangstelling voor het onderwerp.

Kijkend naar representatieve democratie op universiteiten kan de universiteit gezien worden als een sterk gepolitiseerd instituut, zelfs als een arena van gevestigde belangen en veel verschillende belanghebbenden. (De Boer & Stensaker, 2007, p. 99)

2. THEORETISCH KADER

2.1 Medezeggenschap

In de jaren zestig groeide het ongenoegen over de effectiviteit en efficiency van de traditionele universitaire bestuursorganisatie (De Boer et al., 1998). Nederland kreeg te maken met fundamentele politieke en sociale veranderingen, zo ook de universiteit: de studentenbeweging politiseerde en er ontwikkelde zich studentenactivisme (De Boer, Maassen & De Weert, 1999). De roep om een democratische universiteit, waar ook studenten een aandeel zouden krijgen in het bepalen van het universitaire beleid (een kenmerk van democratie), werd groter. Zoals De Boer (2003) schrijft: “Sinds 1968 overheerste de roep om medezeggenschap en democratisering.” Radicale studenten en medewerkers pleitten voor een bestuursorganisatie met directe democratie (“one man, one vote”), echter de Wet Universitaire Bestuursorganisatie (WUB) van 1970 voorzag in een systeem van indirecte democratie (het kiezen van een vertegenwoordiger) (De Boer, Denters & Goedegebuure, 1999).

Omdat in de jaren zeventig, na de invoering van de WUB, veel formele bevoegdheden op het centrale instellingsniveau bij de universiteitsraad lagen, was sprake van *representatief leiderschap*. De universiteitsraad als hoogste bestuursorgaan van een universiteit bestond uit gekozen vertegenwoordigers van de academische wetenschap. Dit soort leiderschap veranderde met de invoering van de Wet op het Hoger Onderwijs in 1981: de universiteitsraad moest vanaf dat moment zijn beleidsbepalende rol delen met het CvB. Dat betekende een verschuiving van het representatieve leiderschapsmodel naar een model van *gemengd leiderschap* (De Boer et al., 1998).

In de jaren negentig komt de democratische universiteit onder druk te staan. Hoger onderwijs was substantieel veranderd en democratisch bestuur werkte in de ogen van velen niet meer adequaat. De wens van velen was om de universiteit een meer bedrijfsmatige managementstructuur te geven. Een en ander leidde in 1997 tot een wetwijziging die een tamelijk fundamentele verandering betekende voor de universitaire bestuursorganisatie: de MUB. De rol van de universiteitsraad werd gerestyled en zijn formele macht nam af. Het gevolg was de introductie van een nieuw leiderschapsmodel: *uitvoerend leiderschap*. De belangrijkste bevoegdheden kwamen in handen van het CvB (De Boer et al., 1998). In minder dan dertig jaar tijd veranderde de rol van de universiteitsraad van medebestuur naar medezeggenschap.

Er bestaan voor medezeggenschap diverse definities. In dit onderzoek is gekeken naar een definitie die toepasbaar is op de universiteit. De definitie die Deen (2005) gebruikt uit het Groenboek van de Europese Commissie is hiervoor bruikbaar: *De verschillende wijzen waarop werknemers en studenten invloed uitoefenen op beleidsbeslissingen die genomen worden in de onderneming of instelling waarin zij werkzaam zijn. Deze invloedsoefening kan tevens betrekking hebben op de controle en op de uitvoering van het beleid*. De Boer en anderen (2005, p. 33) beschrijven medezeggenschap als: *Het feitelijk waarmaken van het recht van medewerkers en studenten om invloed uit te oefenen*. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen meedenken, meepraten en meebeslissen. Waar in de jaren zeventig en tachtig voor de universiteitsraad sprake was van meedenken, meepraten en meebeslissen, duidt de situatie na 1997 op een rol van de universiteitsraad van meedenken en meepraten.

Onder uitoefenen van invloed wordt minimaal verstaan het recht mee te praten. Medebestuur zoals dat gold tot de invoering van de MUB wordt daarbij gezien als een tamelijk vergaande vorm van medezeggenschap (Deen, 2005, p. 14). Door de MUB werd medebestuur omgezet naar medezeggenschap, maar die medezeggenschap moest wel volwaardig zijn, dat wil zeggen dat de raad een aantal bevoegdheden kreeg als aanvulling op het uitsluitend vervullen van een adviestaak. Medezeggenschap kan worden gezien als een vorm van (politieke) representatie (zie ook het kader

op pagina 29). Vandaar dat in de volgende paragraaf wordt ingegaan op theorieën die over politieke representatie gaan.

2.2 Liberale theorie

Als het gaat om politieke representatie wordt in Europa vaak de *Liberale theorie van de representatieve democratie* genoemd. Deze liberale theorie wordt gebruikt om de *Roltheorie* toe te spitsen en om nader in te gaan op de relatie tussen vertegenwoordiger en vertegenwoordigde. Bij een dergelijke relatie staan twee onderwerpen centraal, te weten: *politieke representatie* en *participatie* (Sahertian, 1997, p. 13-5). Met andere woorden: wie of wat wordt vertegenwoordigd en hoe behoort vertegenwoordiging plaats te vinden (Anker, 2000). Bij de beantwoording van onderzoeksvraag 3 speelt de liberale theorie een grote rol. Deze theorie wordt toebedeeld aan Edmund Burke (1729-1797).

Burke was een staatsman en filosoof en wordt gezien als de grondlegger van het conservatisme en tevens van het klassiek liberalisme. In 1774 hield hij een toespraak ter ere van zijn raadslidmaatschap en verdedigde hij de principes van de representatieve democratie (zie het kader op pagina 12). Hij proclameerde dat volksvertegenwoordigers zich niet allemaal moeten laten leiden door hun eigen lokale, individuele, belangen en vooroordelen, maar zich geheel en al moeten laten leiden door de natie als één geheel met slechts één belang: *het algemeen belang* (Thomassen, 1991). Het algemeen belang moet gediend worden in overleg met collega-volksvertegenwoordigers maar uiteindelijk door af te gaan op het eigen oordeel. Kenmerkend hierbij is het vertrouwen in de rede (Anker, 2000). De voorwaarden aan het gedrag van vertegenwoordigers zijn daarom:

- Leden van het parlement treden op als *gevolmachtigden* van hun kiezers;
- De leden vertegenwoordigen het *algemeen belang* van de natie;
- De leden genieten het vertrouwen in de *rede*. (Thomassen, 1991)

Deze drie elementen zijn als het ware de normatieve rolverwachtingen die de kiezer heeft van de vertegenwoordiger; ze geven aan hoe een vertegenwoordiger zich behoort te gedragen. Voor dit onderzoek is van belang hoe een lid van de universitaire gemeenschap, de vertegenwoordigde c.q. de kiezer, vindt dat de vertegenwoordiger, het universiteitsraadslid, zich gedraagt en zich behoort te gedragen. Volgens de liberale theorie is de vertegenwoordiger een individuele vertegenwoordiger die zelfstandig invulling geeft aan de relatie met zijn kiesdistrict, hier de universitaire gemeenschap. De vertegenwoordiger moet zo goed mogelijk *naar eigen inzicht* de belangen van de gehele gemeenschap vertegenwoordigen. Dit is tevens afgeleid van de Nederlandse Grondwet, net als het feit dat vertegenwoordigers zich bij hun uiteindelijke stemgedrag moeten laten leiden door hun eigen afgewogen oordeel; ze mogen hierbij geen opdrachten van derden aanvaarden. Omdat niet uitgesloten kan worden dat een vertegenwoordiger handelt in strijd met de opvattingen van zijn kiezers, is het van groot belang zich te moeten verantwoorden voor zijn gedrag (zie ook het kader onderaan pagina 36) (Thomassen & Zielonka, 1992).

Uit onderzoek van Van der Kaap (2006, p. 223-4) blijkt, dat er tussen overheid (vertegenwoordiger) en burger (vertegenwoordigde) geen verschil van mening is over de inhoud van beleid. Het lijkt erop dat de huidige veelvuldig beschreven ontevredenheid van de vertegenwoordigden te maken heeft met de manier waarop de besluiten worden genomen, hoe problemen worden aangepakt, door het beeld dat de media schept en omdat volksvertegenwoordigers hun werk niet goed over het voetlicht brengen. Het feit dat vertegenwoordigers vaak beloftes doen maar ze niet nakomen lijkt ook een rol te spelen. Voor het onderhavige onderzoek is een belangrijke conclusie dat het voor de kwaliteit van besluitvorming niet van belang is of de vertegenwoordiging een goede *afspiegeling* is van de vertegenwoordigden.

In het boek Overheidsbeleid (Hoogerwerf & Herweijer, 2008) wordt, onder andere op basis van het onderzoek van Van der Kaap (2006), geconcludeerd dat:

- Het grote publiek is vooral toeschouwer: men neemt deel aan verkiezingen en is loyaal aan het beleid van de overheid;
- Een niet onaanzienlijk deel van de burgers plaatst zich buiten spel: ze doen niet mee aan verkiezingen, zijn cynisch over overheidsbeleid en ze maken weinig gebruik van het maken van bezwaar en het indienen van klachten;
- Een kleine minderheid van de burgers stelt zich politiek actief op.

Thomassen (1991) vraagt zich af of de *identiteit* tussen de wil van het volk en de besluitvorming door vertegenwoordigers wel als maatstaf voor de kwaliteit van politieke representatie moet dienen. Het moderne staatsbestuur is te gecompliceerd geworden om op zinnige wijze in besluitvorming te participeren. De juiste antwoorden worden ontleend aan *redelijk parlementair overleg*. Het volk mist de kennis en informatie om een zinnige afweging te maken. Besluitvorming wordt overgelaten aan diegenen die daar het beste voor toegerust zijn. Diegenen moeten volgens Burke handelen in het algemeen belang. Vanuit deze optiek is de identiteit tussen kiezer en gekozene nauwelijks relevant. De literatuur over politieke representatie wordt echter nog steeds beheerst door de vraag naar de identiteit tussen volkswil en besluitvorming door de vertegenwoordigers (Thomassen, 1991).

In de jaren vijftig heeft het hiervoor geschetste dilemma (algemeen belang versus belang van een groep) geleid tot nieuwe theorieën over stijl van representatie en rolopvatting. Dit leidde vervolgens tot nieuwe modellen van politieke representatie (Thomassen, 1991). Drie daarvan worden in de volgende paragraaf uitgewerkt.

2.3 Roltheorie

De roltheorie betreft in principe elke sociale relatie. Iedereen die een bepaalde functie bekleedt, speelt een of meerdere rollen. Daarbij hebben de functiebekleeder zelf en alle actoren die erbij betrokken zijn ideeën en verwachtingen over de invulling van die rol. Drie kernbegrippen zijn te onderscheiden: de sociale relatie tussen individuen, verwachtingen ten aanzien van gedrag en gedrag dat volgt uit de relatie (Sahertian, 1997). In politieke wetenschappen worden in relatie tot de roltheorie drie modellen aangehaald: het Rolmodel, het Afspiegelingsmodel en het Partijmodel.

Rolmodel

Dit model is naar aanleiding van de denkbeelden van Burke geïntroduceerd door de Amerikanen Wahlke en Eulau (1959) en is gebaseerd op de relatie van een individueel parlamentslid met zijn kiesdistrict. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de *stijl* van representatie en de *focus* van representatie. Stijl van representatie is de *rolopvatting* van een volkvertegenwoordiger met betrekking tot de vraag of hij zich al dan niet zal laten leiden door de mening van zijn achterban. Rolopvatting wordt op drie manieren onderscheiden:

- Als *gemachtigde*; de vertegenwoordiger volgt bij zijn stemgedrag zijn eigen mening
- Als *lasthebber*; de vertegenwoordiger laat zich bij zijn stemgedrag leiden door zijn achterban
- Als *politico*; een restcategorie waarbij het stemgedrag afhangt van het soort probleem.

Focus van representatie is de rolopvatting met betrekking tot de vraag welk *belang* men meent te moeten dienen. In het rolmodel is de visie op politieke representatie gebaseerd op de centrale plaats van de *individuele volksvertegenwoordiger* (Thomassen, 1991). In de beide volgende modellen heeft de individuele vertegenwoordiger een veel minder centrale plaats.

Afspiegelingsmodel

De vertegenwoordiging moet een zo goed mogelijk afspiegeling van de kiesgerechtigden zijn. Te denken valt aan een overeenkomst in opleiding, in geslacht en beroepsmatige achtergrond. Een

afspiegelingsmodel impliceert echter niet dat de parlementsleden gebonden zouden zijn aan instructies van de kiezers. Integendeel, door de eigen mening te volgen handelen zij overeenkomstig de opvattingen van hun kiezers. Vanuit dit model moet men de vraag stellen in hoeverre het verschil in eigenschappen tussen vertegenwoordiger en vertegenwoordigde van invloed is op de representativiteit van de vertegenwoordiging. Uit onderzoek in 1972 naar politieke representatie in Nederland bleken grote verschillen tussen de opvattingen van parlementsleden en de kiesgerechtigde bevolking. Kritiekpunt was dat in dit model wordt uitgegaan van een autonome volkswil die onvervormd in het parlement weerspiegeld wordt. Een ander punt van kritiek is dat in het onderzoek voorbij werd gegaan aan het bestaan van politieke partijen (Thomassen, 1991). In een meer realistische benadering wordt aan politieke partijen een actievere rol toegedacht, zoals in het hiernavolgende Partijmodel.

Partijmodel

In een moderne parlementaire democratie zijn politieke partijen uitgegroeid tot de belangrijkste actoren. Door de invoering van het algemeen kiesrecht werden verkiezingen steeds meer een concurrentieslag om de stemmen van de kiezers. Om die slag te winnen was en is een buitenparlementaire organisatie, de politieke partij, nodig. Volgens de Duitse staatsrechtsgeleerde Leibholz zijn politieke partijen zelfs de oplossing van het probleem van de identiteit tussen vertegenwoordigers en vertegenwoordigden. Volgens hem zijn politieke partijen niet de vertegenwoordigers van het volk, maar is de wil van de meerderheid van de politieke partijen tevens de wil van het volk. Door deze ontwikkeling is het parlement een plaats geworden waar in een partij genomen beslissingen worden geregistreerd. Kritiekpunt is dat de wil van de meerderheid niet de wil van het volk is en dat mogelijk de wil van de minderheid wordt genegeerd (Thomassen, 1991).

Het rolmodel lijkt voor het onderhavige onderzoek het meest geschikt omdat het de vraag centraal stelt in hoeverre een volksvertegenwoordiger zich zou moeten laten leiden door de opvatting van de kiezer en de vraag welk belang men meent te moeten dienen (Thomassen, 1991, p. 172-3). Dit sluit bij de kenmerken van liberale theorie. Bij het rolmodel wordt gekeken of onderscheid wordt gemaakt met betrekking tot *wie* men vertegenwoordigt of zou moeten vertegenwoordigen en *hoe* de vertegenwoordigingsrelatie eruit ziet. Daarom staan in de voor het onderhavige onderzoek gebruikte vragenlijst onder meer vragen over: wie de studentleden van de universiteitsraad vertegenwoordigen? Zijn dat studenten van de eigen universiteit, studenten uit het hele land, of de gehele academische gemeenschap van de eigen universiteit? Maken de raadsleden voortdurend hun eigen afweging of behartigen zij op directe wijze de opvattingen van hun kiezers (ook als die opvattingen niet stroken met de eigen opvattingen)?

In 1997 vond een grote meerderheid van de respondenten dat het belang van de gehele achterban behoorde te worden behartigd en het merendeel gaf aan dat ook feitelijk te doen. Het merendeel vond tevens dat men zich bij een verwachte van de achterban afwijkende mening volgens de eigen mening behoorde te stemmen (Sahertian, 1997). Onderzoeker verwacht anno 2010 een soortgelijke uitkomst.

Het Afspiegelingsmodel is voor het onderhavige onderzoek geen optie omdat er geen sprake kan zijn van een zo goed mogelijk afspiegeling in de universiteitsraad van de kiesgerechtigden. In de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (artikel 9.31, 2010) is bepaald dat de universiteitsraad, zoals eerder geschreven, uit maximaal 24 leden mag bestaan en dat de helft daarvan moet bestaan uit leden die door en uit het *personeel* worden gekozen en voor de helft uit leden die door en uit de *studenten* worden gekozen. Kijkend per universiteit naar het aantal studenten, het aantal faculteiten en de aantallen wetenschappelijke en ondersteunende personeelsleden kan daarom geen sprake zijn van een goede afspiegeling van de universitaire gemeenschap.

Het Partijmodel is geen optie omdat op de meeste Nederlandse universiteiten geen partijen en raadsfracties bestaan.

"...It ought to be the happiness and glory of a representative to live in the strictest union, the closest correspondence, and the most unreserved communication with his constituents. Their wishes ought to have great weight with him; their opinion, high respect; their business, unremitting attention. It is his duty to sacrifice his repose, his pleasures, his satisfactions, to theirs; and above all, ever, and in all cases, to prefer their interest to his own. But his unbiased opinion, his mature judgment, his enlightened conscience, he ought not to sacrifice to you, to any man, or to any set of men living. These he does not derive from your pleasure; no, nor from the law and the constitution. They are a trust from Providence, for the abuse of which he is deeply answerable. Your representative owes you, not his industry only, but his judgment; and he betrays, instead of serving you, if he sacrifices it to your opinion." (Edmund Burke, 1774)

3. ONDERZOEKSDESIGN

3.1 Onderzoeksmethoden en -technieken

Omdat het onderzoek een beeld door de tijd wenst te geven om het effect van de invoering van MUB op medezeggenschap op universiteiten te beschrijven, is vergelijkend, longitudinaal onderzoek gedaan. In longitudinaal onderzoek, met behulp van een enquête, is de vergelijkbaarheid van enquêtevragen door de tijd heen voor wetenschappelijke doeleinden belangrijk. Een literatuurstudie van oude en nieuwe bronnen is eveneens essentieel voor het beeld door de tijd. Hiermee kan aan de uitkomsten van het onderzoek naar de huidige rolopvatting van universiteitsraadsleden en van de opvattingen over de MUB daadwerkelijk een plaats worden geven in de tijd en kunnen de hedendaagse opvattingen over medezeggenschap worden afgezet tegen hedendaagse theorieën. Voor de literatuurstudie is, zoals gezegd, gekeken naar de studies van Sahertian en Van de Laar (1997) en van De Boer en anderen (2003, 2005, 2006).

De vragenlijsten van Sahertian en Van de Laar zijn samengevoegd, enigszins aangepast, gemoderniseerd en gedigitaliseerd. De enquête bestaat voornamelijk uit gesloten vragen. In een aantal gevallen kan via de optie *anders* een verduidelijking worden gegeven. Aan het eind van de enquête is gelegenheid een mening te geven, waar 36 respondenten gebruik van hebben gemaakt. Er zijn vragen die een beeld proberen te krijgen van hoe de rolopvatting het gedrag beïnvloedt. Er wordt gevraagd hoe raadsleden uit verschillende geledingen elkaars gedrag zien en hoe zij denken in welke mate studenten en personeel bij de universiteit betrokken zijn. Ten aanzien van de rolopvatting wordt de roltheorie gehanteerd. Om de rolopvatting te meten zijn vragen opgenomen over taken en informatiekkanalen, de beschikbaarheid en het belang van faciliteiten en het gebruik van de media. Tevens zijn er vragen over de verhouding met het CvB en de persoonlijke perceptie over de rollen die de universiteitsraad en het CvB moeten vervullen.

Allereerst is een mail met de link naar de vragenlijst als test naar vijf personen gestuurd. Vervolgens is na positieve bevindingen een mail met een link naar de vragenlijst aan zoveel mogelijk raadsleden van dertien Nederlandse universiteiten gestuurd; in totaal 281. Tijdens de looptijd van de enquête zijn de link en de vragenlijst regelmatig gecontroleerd. In eerste instantie is via de internetpagina's van de dertien universiteiten geprobeerd de namen en e-mailadressen van medezeggenschapsleden te achterhalen. Dat is bij zeven universiteiten voor alle raadsleden gelukt, bij drie universiteiten voor de Studentenraad en bij één universiteit voor de Ondernemingsraad. Dit betrof samen 230 namen en e-mailadressen. In tweede instantie is voor de overige adressen van de Maastricht University een lijst verkregen met alle Maastrichtse medezeggenschapsleden, van de Erasmus Universiteit Rotterdam heeft de griffie toegezegd de vragenlijst door te sturen aan alle medezeggenschapsraadsleden, van de Vrije Universiteit van Amsterdam heeft de voorzitter van de Studentenraad de lijst aan de studentenraadsleden doorgestuurd, en van de universiteiten van Wageningen, Delft en Nijmegen heeft het secretariaat toegezegd de vragenlijst door te sturen aan de ondernemingsraadsleden. Voor zover te achterhalen is de vragenlijst in totaal aan 51 raadsleden doorgestuurd. De Wageningen University heeft verzocht de lijst alleen te sturen aan Nederlandstalige studentenraadsleden.

De raadsleden kregen een begeleidende brief in de vorm van een e-mail (zie bijlage 1) met in 230 gevallen een gecodeerde individuele link. Allereerst was er het verzoek mee te werken aan een afstudeeropdracht en vervolgens was er een korte uitleg over: het onderwerp, het feit dat anonimiteit is verzekerd, de deadline en een schatting van de invultijd. De persoonlijke codering bleek niet in het resultatenoverzicht terug te vinden. Helaas is ondanks vragen hierover bij de verantwoordelijke voor de techniek geen antwoord gekregen op de reden van deze technische omissie. Vervolgens is na twee weken een herinnering gemailld: dit keer één mail met alle adressen per universiteit (zie bijlage 1), met uitzondering van de 47 respondenten die hun naam en e-

mailadres in de geretourneerde vragenlijst hadden genoteerd. De vragenlijst (bijlage 2) begon met uitleg over: het doel van het onderzoek, de verwachte invultijd en de melding van tien hoofdvragen.

De variabelen van de onderzoeksvragen hebben, een uitzondering daargelaten, een nominaal of een ordinaal meetniveau. Om de gegevens te analyseren zijn ze gecodeerd en in Excel en SPSS PASW Statistics 18 verwerkt. Voor het operationaliseren en coderen is aangesloten bij de eerder genoemde onderzoeken uit 1997; de vragenlijst uit 1997 diende als aanknopingspunt voor gelijkheid in vraagstelling in 2010. Gedrag is geoperationaliseerd met de variabelen *macht* (de onafhankelijke variabele) en *invloed* (de afhankelijke variabele). Zoals eerder gezegd (paragraaf 1.3) wordt hiervoor aangesloten bij de definities van Van de Laar (1997, p. 15).

Macht is het vermogen over machtsbronnen te beschikken.

Indicatoren van machtsbronnen zijn:

- Gebruik van het recht informatie te vragen en het recht tot indienen van een motie en interpellatie;
- Opleidingsniveau, bestuurlijke ervaring, informatieniveau en ambtelijke ondersteuning;
- Contact met de achterban en met de media (Van de Laar, 1997, p. 56-8).

Involed is de mate waarin Nederlandse universiteiten de bepaling van en controle op het universitaire beleid naar eigen inzicht vormgeven (Van de Laar, 1997, p. 15).

Indicatoren van het begrip invloed zijn de antwoorden op vragen met betrekking tot:

- Het aandeel van universiteitsraadsleden in de beleidsbepaling;
- De controle van universiteitsraadsleden van beleid (Van de Laar, 1997, p. 58).

Rolopvatting over medezeggenschap is geoperationaliseerd naar een normatieve en een feitelijke focus: wat zijn de verwachtingen van een raadslid over zijn handelen en wat verwachten andere actoren van het raadslid; hoe behoort een raadslid te handelen en hoe handelt hij/zij feitelijk; welk belang behoort een raadslid te behartigen en welk belang behartigt het raadslid feitelijk.

Indicatoren zijn:

- Het belang dat men primair behartigt;
- De mening waardoor een raadslid zich laat leiden;
- Welke taken worden als belangrijk ervaren;
- Het belang en de beschikbaarheid van faciliteiten om als raadslid te kunnen functioneren;
- Verhouding en rollen universiteitsraad en CvB;
- Het gebruik en de effectiviteit van bepaalde bevoegdheden (Sahertian, 1997).

De antwoorden op de vragen welke universiteit het betreft, tot welke geleding het raadslid behoort, wat het tijdsbeslag is en of het raadslid andere bestuurservaring heeft, worden gebruikt als controlevariabelen.

3.2 Beperkingen gebruikte methode

Het gebruik van een vragenlijst heeft onder meer de volgende beperkingen:

- Vragen kunnen niet worden verduidelijkt c.q. toegelicht;
- In geval van gesloten vragen kunnen antwoorden niet worden toegelicht;
- Een respondent kan een willekeurige vraag overslaan;
- Een respondent kan het niet eens zijn met de antwoordalternatieven.

Nog een mogelijk beperking is dat in het onderhavige geval in totaal 137 vragen worden gesteld en dat is veel, daarom zijn de vragen in tien hoofdvragen met 39 deelvragen verdeeld. Een beperking is ook dat niet is te garanderen dat de vragenlijsten, die via onder meer de secretaris zijn verspreid, ook daadwerkelijk aan de raadsleden zijn doorgestuurd.

Omdat respondenten in tegenstelling tot bij een interview niet om verduidelijking konden vragen, moesten de variabelen goed worden geoperationaliseerd. 36 respondenten hebben positieve en negatieve opmerkingen gemaakt over de operationalisatie. De meest relevante en kritische zijn:

- Sommige vragen zijn niet geschikt voor een gedeelde structuur van medezeggenschap;
- In geval van een vier puntsschaal worden één of twee punten in de middenmoot gemist;
- Het is een onduidelijk en te lange lijst;
- Vragen waren op fracties is gericht die op betreffende universiteit niet bestaan;
- De begroting en het strategisch plan waren nog niet gepasseerd.

Eén respondent vond de vragen onduidelijk, één respondent vond de vragen moeilijk en één respondent miste bij sommige vragen een toelichting.

3.3 Respons en non-respons

Van de 281 (100%) universiteitsraadsleden die zijn uitgenodigd de vragenlijst in te vullen, hebben er 139 gereageerd (49,5%). Tien respondenten hebben geen enkele vraag beantwoord en worden beschouwd als non-respons. Uitgaande van 129 respondenten is de respons 45,9%; zie bijlage 3 tabel 1 en 4. In 1997 heeft Van de Laar een steekproefomvang van 156 universiteitsraadsleden en een respons van 124 en heeft Sahertian 269 faculteitsraadsleden benaderd met een respons van 166.

De reden van de non-respons is onduidelijk. Slechts vier mensen hebben hierover een bericht gemaild. Daarvan hebben twee mensen aangegeven pas kort raadslid te zijn en daarom de lijst niet in te vullen; één persoon bleek geen raadslid maar ambtelijk secretaris en één persoon mailde de wereld rond te reizen en daarom de lijst niet in te vullen. Van achttien mensen kwam na de eerste mail een out of office melding. Er zijn geen adressen met foutmelding retour gekomen.

64 (49,6%) respondenten zijn student en 65 (50,4%) personeelslid; zie bijlage 3 tabel 2. Het personeel is onderverdeeld in wetenschappelijk personeel: 36 (28%) en ondersteunend personeel: 29 (23%). In 1997 had Van de Laar 26% studenten, 32% wetenschappelijk personeel en 27% ondersteunend personeel (en 15% was van buiten de universiteit) en had Sahertian 31% studenten, 51% wetenschappelijk personeel en 18% ondersteunend personeel.

Alle respondenten hebben aangegeven tot welke universiteit zij behoren; zie bijlage 3 tabel 3. Er is een behoorlijk verschil in het aantal medezeggenschapsraadsleden per universiteit, het aantal raadsleden per universiteit waaraan de vragenlijst is verstuurd en de respons. Zie voor een uitgebreide weergave bijlage 4. Uitersten zijn de Radboud Universiteit Nijmegen met een gedeelde raad waarvan een Studentenraad met dertien leden en een Ondernemingsraad met 23 leden en de Universiteit Leiden met een ongedeelde raad met vijftien raadsleden. Kijkend naar het aantal respondenten ten opzichte van *verstuurde vragenlijsten* zijn de uitersten: Erasmus Universiteit 91%, (tien van de elf lijsten zijn teruggestuurd) en de Universiteit Utrecht 20% (vijf van de 25 lijsten zijn teruggestuurd). Kijkend naar het aantal respondenten ten opzichte van het *totaal aantal medezeggenschapsleden* zijn de uitersten: Universiteit Twente met 72%, en de Wageningen University met 16%.

66 respondenten (51%) hebben de afgelopen vijf jaar naast hun raadslidmaatschap andere bestuurlijke ervaring opgedaan; zie tabel 7 in bijlage 6. In 1997 lag het percentage van raadsleden met één of meer jaar bestuurservaring op 52%. Negentien respondenten hebben één jaar en elf respondenten hebben twee jaar bestuurservaring opgedaan in universiteit gerelateerde verenigingen of commissies. Opvallend was: één respondent heeft 35 jaar in diverse lokale, nationale en internationale besturen gezeten en één respondent heeft 30 jaar in het bestuur van een hulporganisatie gezeten. Hoe lang men al raadslid is (bijlage 6, tabel 7) varieert van een half tot 25 jaar met een gemiddelde van tweeënhalf jaar. Vijf raadsleden (4%) geven aan minder dan een jaar

raadservaring te hebben en ruim 69 (54%) van de raadsleden is één jaar raadslid. Zestien raadsleden (13%) zijn vijf jaar of langer raadslid. In totaal hebben 92 respondenten (72%) minder dan drie jaar ervaring. In 1997 had 64% minder dan drie jaar ervaring, waarvan 32% minder dan één jaar ervaring had. Een verklaring voor de respondenten met ervaring minder dan een jaar zou het tijdstip van het afnemen van de enquête kunnen zijn.

Gevraagd is een schatting te geven van het aantal uren dat per maand besteed wordt aan het raadslidmaatschap. De uren lopen uiteen van zes (één respondent) tot 200 uur (drie respondenten) per maand. Het gemiddelde is 63 uur per maand. Deze aantallen liggen dichtbij die van een onderzoek van De Boer en anderen uit 2005, toen lag het gemiddelde op 63 uur per maand en waren de uitersten zes tegenover 220 uur. Waaraan een raadslid naar schatting gemiddeld tijd besteedt loopt uiteen; zie bijlage 7. De meeste tijd wordt gemiddeld besteed aan het bijwonen en voorbereiden van vergaderingen van de universiteitsraad: 14 uur per maand en varieert van twee tot 80 uur. Het onderhouden van contacten met de eigen achterban scoort gemiddeld 8 uur per maand, variërend van nul tot 100 uur en contacten met willekeurige leden van de universiteit scoort gemiddeld 8 uur per maand, ook variërend van nul tot 100 uur.

Bijlage 8 tabel 16 tot en met 20 toont een overzicht van het belang en de beschikbaarheid van diverse faciliteiten om als raadslid goed te kunnen functioneren. Een grote meerderheid (109, dat is 85%) heeft de beschikking over ambtelijke ondersteuning en 113 respondenten (90%) vinden ambtelijke ondersteuning een faciliteit van groot tot zeer groot belang. 26 respondenten hebben aangegeven over welke faciliteiten zij beschikken naast de eerder genoemde. Tien noemden een eigen werkplek en zeven noemden tijdscompensatie. 77 respondenten hebben aanvullende faciliteiten genoemd die zij ook van belang vinden voor het goed functioneren van een raadslid. Het meest genoemd is een eigen werkplek (32 keer) en compensatie (in tijd of geld; elf keer). Opvallend waren nog drie opmerkingen: erkenning, bescherming, medewerking van leiding en een goed werkend team.

3.4 Ethische aspecten

Twee respondenten hebben na ontvangst van het verzoek deel te nemen een mail teruggestuurd met de vraag hoe de onderzoeker aan het mailadres kwam. In beide gevallen kon worden gemeld dat de gegevens op de website van de betreffende universiteit stonden. In de begeleidende mail is gemeld dat de verantwoordelijkheid van het onderzoek ligt bij het Center for Higher Education and Policy Studies (CHEPS). Vervolgens is de garantie gegeven dat de uitkomsten vertrouwelijk worden behandeld en dat de gegevens worden geanonimiseerd. Dat wil zeggen dat de antwoorden niet tot personen kunnen worden teruggevoerd. Dit wordt gerealiseerd door het coderen van de lijsten en resultaten. De codering zal vervolgens uitsluitend bij de onderzoeker bekend zijn. De persoonlijke codering is helaas, zoals eerder gemeld, niet in de resultaten terug te vinden. Er is uitsluitend terug te voeren naar de universiteiten en naar 57 respondenten die hun naam en e-mailadres hebben opgegeven om persoonlijk op de hoogte gesteld te worden van het onderzoeksrapport.

3.5 Validiteit en betrouwbaarheid

Bij een survey is de betrouwbaarheid sterk maar de geldigheid zwak. Er bestaat geen statistische onderbouwing voor de vraag welk percentage respons het beste is. In het algemeen wordt een respons van 50% als adequaat gezien. De respons van het onderhavige onderzoek is weliswaar 46%, maar omdat ieder universiteitsraadslid in Nederland van elke geleding van elke universiteit een gelijke kans heeft gehad mee te werken (met uitzondering van een paar Engelstalige universiteitsraadsleden in Wageningen) en omdat er een goede verdeling van respondenten is (*statistical conclusion validity*) van bijna de helft personeel en ruim de helft studenten en ook omdat alle universiteiten zijn vertegenwoordigd, kan worden aangenomen dat de resultaten

generaliseerbaar zijn (*external validity*); bij andere universiteitsraadsleden (units) zouden er waarschijnlijk dezelfde uitkomsten zijn geweest.

Statistical conclusion validity

De *power* had vergroot kunnen worden als in 2010, net als in 1997, alle resultaten waren verdeeld in de drie geledingen (studenten, wetenschappelijk personeel en ondersteunend personeel) en als de geledingen door de tijd met elkaar waren vergeleken. De *power* had ook kunnen worden vergroot als, net als bij Sahertian, ook faculteitsraadsleden waren geraadpleegd; in 2010 zijn universiteitsraadsleden met universiteits- en faculteitsraadsleden vergeleken. Dit laatste zou tot het probleem van *heterogeneity of units* kunnen leiden; dat wil zeggen: als de verschillende geledingen met elkaar waren vergeleken was er meer sprake geweest van homogeniteit in de variabelen. *Unreliability of measures* is niet uit te sluiten omdat van sommige resultaten uit 1997 die vergeleken zijn met die van 2010, niet precies te herleiden is welke vragen de basis voor het gegeven resultaat vormden. De keuze om de resultaten uit 1997 toch te gebruiken gebeurde dan op basis van eigen interpretatie.

Internal validity

Er zijn voornamelijk weinig andere verklaringen te bedenken voor de verschillende relaties tussen raadsleden in 1997 en 2010 dan de invoering van de MUB. Een bedreiging zou kunnen zijn *selection* en wel door het verschil in leeftijd tussen universiteitsraadsleden uit 1997 en 2010 of door een verschil in man vrouw verhouding of verschil in studierichting. Er kan ook een verschil zijn in het aantal respondenten van een bepaalde universiteit en het verschil in bestuurlijke ervaring. Er is ook niet te controleren of het raadslid daadwerkelijk zelf de vragenlijst heeft ingevuld. *Testing* kan een bedreiging zijn omdat niet is te controleren of er omstandigheden waren die het invullen hebben beïnvloed zoals tijdgebrek of zoals het geven van een sociaal-wenselijk antwoord. De bedreiging van *instrumentation* is niet uit te sluiten omdat in 1997 een papieren vragenlijst is opgestuurd per post en ook per post moest worden teruggestuurd terwijl in 2010 alles via de mail is gegaan; de respons had wellicht in 2010 hoger kunnen zijn als de lijst met een retour enveloppe toch persoonlijk via de post was gestuurd en men daarom het invullen over een langere periode had kunnen uitspreiden. *History* kan een bedreiging zijn omdat in 1997 de raadsleden te maken kregen met de invoering van ingrijpende veranderingen en in 2010 was er al dertien jaar geen heel grote verandering voor de universiteitsraad meer geweest. Er was in 2010 nog slechts één respondent die de WUB had meegemaakt.

Construct validity

Een bedreiging kan zijn *inadequate explication of constructs*. Zoals Van de Laar (1997) al zei: macht en invloed zijn niet-waarneembare begrippen en er kan bij het invullen van de vragenlijst geen verduidelijking worden gevraagd. *Reactivity to the experimental situation* kan een bedreiging zijn omdat een respondent de gelegenheid krijgt anoniem zijn ideeën over de universiteitsraad eens breeduit te meten oftewel hij kan zich emotioneel in plaats van zakelijk laten leiden bij de beantwoording.

External validity: *interaction of the causal relationship with units and with settings* kan een bedreiging zijn omdat: gegevens van universiteitsraadsleden met faculteitsraadsleden zijn vergeleken en universiteitsraadsleden in tegenstelling tot de faculteitsraadsleden op het hoogste niveau in de universitaire bestuursorganisatie opereren en sommige resultaten waren wellicht anders uitgevallen als er op een eerder of juist later tijdstip in het raadsjaar was geënquêteerd.

4. ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk zal in paragraaf 4.1 en 4.2 met behulp van de literatuurstudie antwoord worden gegeven op de onderzoeksvragen 1: *Hoe ziet de universitaire bestuursorganisatie eruit voor en na invoering van de MUB?* en 2: *Wat is de formele functie en de rol van de universiteitsraad in de universitaire bestuursorganisatie voor en na de invoering van de MUB?* Met behulp van de resultaten van de enquête wordt in paragraaf 4.3 antwoord gegeven op onderzoeksvraag 3: *Wat is in 1997 en in 2010 de persoonlijke rol opvatting over medezeggenschap van universiteitsraadsleden en hoe vullen ze hun vertegenwoordigende rol in?*

In paragraaf 4.3 worden eerst de resultaten van 2010 beschreven (4.3.1) en daarna de resultaten van 1997 (4.3.2). Het voert in het onderhavig onderzoek te ver alle resultaten te benoemen en daarom zijn vanwege de vergelijking vooral de resultaten gegeven van onderwerpen die uitgewerkt zijn in de rapporten van Van de Laar en Sahertian (1997). Vervolgens worden de overeenkomsten en verschillen tussen 2010 en 1997 beschreven in paragraaf 4.3.3 waarna ze in paragraaf 4.3.4 worden geïnterpreteerd. Bij deze conclusies zijn, indien van toepassing, de resultaten uit het onderzoek uit 2005 van De Boer en anderen betrokken.

4.1 De universitaire bestuursorganisatie voor en na de MUB

Van 1876 tot 1960 was de Wet op het Hooger Onderwijs van kracht. De meeste universiteiten waren rijksuniversiteiten en waren een tak van de rijksdienst. Daarnaast kende Nederland drie instellingen van bijzondere signatuur: de Vrije Universiteit te Amsterdam, de Universiteit van Tilburg en de Radboud Universiteit in Nijmegen. In 1960 kwam de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs en werden rijksuniversiteiten rechtspersonen. De faculteit was tot en met deze wet een van de meest essentiële bestuursorganen met de facto veel bevoegdheden over de primaire processen. In 1965 werd door de regering de commissie Maris ingesteld omdat door de toename van de vraag naar wetenschappelijk onderwijs, maar ook door de samenstelling en het karakter van de studentenbevolking de universitaire bestuursorganisatie moest worden herzien. Het voorstel van de commissie werd pas in 1968 openbaar en leidde tot veel verzet omdat alle macht bij de top kwam te liggen. Sleutelwoorden waren centralisatie en professionalisering. Het verzet zorgde ervoor dat de discussie over de bestuursorganisatie in een stroomversnelling kwam. Het resultaat was dat de discussie een heel ander karakter kreeg en uiteindelijk resulteerde in de WUB die eind 1970 door het parlement werd aangenomen. Het accent was sterk komen te liggen op de democratisering van het bestuur en beheer van de universiteiten.

Op centraal niveau functioneerden de universiteitsraad en het CvB. Voor zover de WUB bepaalde bevoegdheden niet aan het CvB had opgedragen, namelijk het dagelijks bestuur en het beheer op instellingsniveau, had de universiteitsraad de bevoegdheid tot regeling en bestuur van alle zaken van de universiteit. In de universiteitsraad hadden studenten, personeel en buitenleden zitting. De WUB veranderden de spelregels, wat volgens sommigen bijdroeg aan de politisering van het universitaire beleid en aan bureaucratisering van de universiteit (De Boer, 2003, p. 15-47). De Boer en anderen (1999) vinden dat door de WUB sprake was van een van 's werelds puurste vormen van academische democratie vanwege het recht van alle leden van de universitaire gemeenschap om vertegenwoordigers te kiezen en gekozen te worden voor vertegenwoordigende lichamen die belangrijke beslissingsbevoegdheden hadden. De commissie Polak (1979) sprak van een representatieve en functionele geleidingen democratie (Deen, 2005). Van 1970 tot 1997 werd de WUB diverse keren gewijzigd waarbij iedere keer iets meer van de macht van de universiteitsraad werd afgesnoept ten gunste van het CvB. Het proces rond besluitvorming schoof door een wetwijziging in 1981 van een representatief leiderschap, waarbij de formele macht vooral bij de universiteitsraad ligt, op naar het model van gemixt leiderschap waar de formele macht verspreid is over de raden en het CvB. Dit model is volgens De Boer en anderen (1999) een bescheiden concept

waarin de twee belangrijkste verantwoordelijkheden van de universiteitsraad zijn: spreekbuis van de universitaire gemeenschap ten aanzien van algemeen beleid en controleren van het CvB.

Begin jaren negentig raakte net als in veel andere landen in Nederland het New Public Management in zwang, wat ondermeer betekende dat sterk leiderschap op het centrale niveau van een organisatie en het beperken van de rol van de professional een richtlijn werd voor het reorganiseren van de bestuursorganisatie van de universiteit (De Boer et al., 2006). Van 1990 tot en met 1993 werden allerlei (besloten) conferenties gehouden om te debatteren over de (wijziging van) de universitaire bestuursorganisatie. Er werd geprobeerd te komen tot een bestuursstatuut waarin regelingen met betrekking tot die bestuursorganisatie zouden kunnen worden neergelegd. Gekeken werd naar de relatie tussen top- en middenniveau, naar bevoegdheden van facultaire bestuursorganen, de samenstelling van de universiteitsraad en de wijze waarop leden van het CvB voor benoeming zouden worden voorgedragen. De minister was van oordeel dat er een strikte scheiding tussen bestuur en beheer wenselijk was. Eind 1993 stopte de minister (ogenschijnlijk) met zijn bemoeienissen omdat universiteiten het onderling en intern maar niet eens konden worden. Er bleef wel een landelijke werkgroep genaamd *Universiteitsraden in de toekomst* actief die tot de conclusie kwam dat universiteitsraden zich meer tot de hoofdlijnen van beleid moesten beperken.

In 1995 resulteerde voornoemde ontwikkeling in een voorontwerp en in 1997 in de definitieve wijziging van de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek ten aanzien van de universitaire bestuursorganisatie (De Boer, 2003, p. 51-5). De wijziging kreeg de naam MUB.

Veranderingen om de drie doelstellingen van de MUB (genoemd in hoofdstuk 1) te bereiken waren:

1. Bestuurs- en beheersbevoegdheden komen in één hand;
2. De positie van het CvB en het decanaat wordt versterkt waardoor de rol van raden verschuift van medebestuur naar medezeggenschap;
3. Universiteiten kunnen de bestuursorganisatie meer naar eigen inzicht inrichten;
4. De introductie van een nieuw bestuursorgaan die toezicht houdt op het CvB, de Raad van Toezicht;
5. Vakgroepen zijn geen formele bestuursorganen meer en de decaan krijgt belangrijke bevoegdheden van de oude vakgroep.

De Raad van Toezicht bestaat uit drie tot vijf leden en wordt door de minister voor vier jaar benoemd. Het CvB bestaat uit maximaal drie personen en wordt benoemd door de Raad van Toezicht nadat de universiteitsraad is gehoord. De Decaan is het hoofd van de faculteit. Hoogleraren blijven verantwoordelijk voor de ontwikkeling van hun wetenschapsgebied en het daaraan gerelateerde onderwijs. De universiteitsraad bestaat uit maximaal 24 vertegenwoordigers van personeel en studenten en wordt gezien als adviesorgaan voor het geven van gevraagd en ongevraagd advies, zij het met enkele aanvullende bevoegdheden (De Boer, 2003, p. 56-8). Tot slot worden de fundamentele kenmerken van universiteiten genoemd omdat die van belang zijn voor de besluitvormingsprocessen binnen de universiteitsraad en voor de positie van de raad en het CvB, te weten: universiteiten zijn complexe systemen, ze werken met en op basis van kennis, ze hebben een federaal en een niet-hiërarchisch karakter (Van de Laar, 1997).

4.2 Formele functie en rol universiteitsraad voor en na de MUB

Eind jaren zestig ontstond in Nederland de gedachte dat democratie binnen publieke organisaties raadpleging en vertegenwoordiging vereist van alle betrokkenen. Dit leidde tot nieuwe vormen van inspraak, tot erkenning van medezeggenschap en het democratiseren van bestuursorganen in universiteiten door het opnemen van gekozen of benoemde vertegenwoordigers (Deen, 2005, p. 15). In 1970 wordt met de WUB op universiteiten een vorm van representatieve democratie ingevoerd. Dit betekende dat ieder lid van de universitaire gemeenschap het recht heeft vertegenwoordigers te kiezen voor de centrale en facultaire raad en het recht bezit zelf gekozen te worden. De raad is dan

het vehikel voor formele participatie en representatie en de belangrijkste functies zijn: besluitvorming, participatie in besluitvormingsprocessen en representatie (Denters et al., 1999).

In de jaren negentig was het hoger onderwijs substantieel veranderd en volgens velen werkte het democratische bestuur niet meer adequaat (zie bijvoorbeeld De Boer [2003] en De Boer en Stensaker [2007]). Er ontstond twijfel over de effectiviteit van de universitaire raden en de vraag naar institutionele hervorming nam toe. De rol van onder andere de raden zou moeten veranderen en individuele in plaats van collectieve verantwoordelijkheid in de beleidsvoering zou de overhand moeten krijgen (Denters et al., 1999). De hervorming werd in 1997 een feit. Het zou volgens voorstanders een meer bedrijfsmatige bestuurstructuur tot gevolg hebben (De Boer et al., 1998).

Ten tijde van de WUB (1970-1997) had de universiteitsraad de beslissingsbevoegdheid tot regeling en bestuur van alle zaken van de universiteit, wat wil zeggen: het algemeen bestuur en beleid vooral op het basisoniveau van onderwijs en onderzoek. Voorbeelden zijn beslissingen over de begroting, het werven van staf, het bepalen van onderwijs en onderzoeksprogramma's. De raad kon uit maximaal 40 leden bestaan waarvan ten hoogste vijf zesde leden uit de universitaire gemeenschap en een zesde buitenleden. Van de universitaire leden bestond een derde uit wetenschappelijk personeel, ten hoogste een derde uit niet-wetenschappelijk personeel en ten hoogste een derde uit studenten. Door de aanpassing van de WUB in 1986 veranderde de onderlinge verhoudingen. Het CvB werd belast met het bestuur en de universiteitsraad moest zich richten op hoofdlijnen van beleid en kreeg een adviserende, controlerende en stimulerende rol. De raad kreeg bovendien ten hoogste 25 leden met tenminste een derde wetenschappelijk personeel en ten hoogste een derde ondersteunend personeel en studenten (De Boer, 2003).

Ten tijde van de MUB (1997 tot heden) wordt de medezeggenschapsraad gezien als adviesraad met enkele bijzondere bevoegdheden zoals op bepaalde onderdelen instemmingsrecht en initiatiefrecht waarmee corrigerend en controlerend kan worden opgetreden (De Boer et al., 2005). De medezeggenschapsraad bestaat uit vertegenwoordigers van personeel en studenten die gedeeld (studentenraad en ondernemingsraad) of ongedeeld (universiteitsraad) functioneren (De Boer, 2003). Motieven voor een gedeelde of ongedeelde structuur zijn:

- *Ongedeeld*: de universiteit is een gemeenschap die als geheel moet worden vertegenwoordigd. De universiteit is geen gewoon bedrijf en daarom past een ondernemingsraad c.q. de Wet op de Ondernemingsraden niet bij een universiteit.
- *Gedeeld*: hierbij is meer sprake van helderheid en transparantie over uiteenlopende belangen van studenten en medewerkers. Dit komt de betrokkenheid van de geledingen binnen de universiteit bij bestuur ten goede en de stem van studenten wordt niet meer door globale belangen ondergesneeuwd. Door de Wet op de Ondernemingsraden te hanteren is samenwerking met andere bedrijven en organisaties die daar ook onder vallen makkelijker.

Uit eerder onderzoek is niet gebleken dat er verschillen bestaan ten aanzien van medezeggenschap van studenten bij een gedeelde of ongedeelde structuur (B&A Groep, 2001, p. 21-3).

De MUB is enkele keren geëvalueerd. In 2003 stelt De Boer (p. 62-4) dat het met een volwaardige medezeggenschap droevig is gesteld. Redenen hiervoor zijn:

- De informatievoorziening door het CvB is ontoereikend, onvolledig of te laat;
- Het CvB heeft een-tweetjes met decanen;
- De raad heeft moeite haar functioneren publiekelijk kenbaar te maken;
- Afstemming tussen raden onderling verloopt niet optimaal en communicatie met de achterban is beperkt;
- In de raad is sprake van gebrekkige vaardigheden en beleidskennis;
- Er is gebrekkige animo om raadslid te worden;

- De zetelverdeling.

In 2005 herhalen De Boer en anderen (p. 19) dat er geen sprake is van volwaardige medezeggenschap en dat de oorzaken bij alle partijen liggen. Als redenen worden genoemd:

- Raadsleden hebben onvoldoende aandeel in de beleidsontwikkeling vanwege de sterke kloof tussen bestuurders en medezeggenschap;
- Raadsleden hebben volgens bestuurders onvoldoende vaardigheden;
- De raad heeft gebrek aan inhoudelijke kennis;
- Er is geen eensgezindheid in de raad;
- Gebrek aan tijdige en deugdelijke informatie van de kant van de bestuurders;
- Te late inschakeling van raadsleden in het besluitvormingsproces.

De formele rol van universiteitsraadsleden ten tijde van de WUB kan afgeleid worden uit de hiervoor beschreven functie van de universiteitsraad: de beslissingsbevoegdheid tot regeling en bestuur van alle zaken van de universiteit. Een opsomming van de wettelijke taken en bevoegdheden van de raad en het CvB zijn beschreven in het rapport van Van de Laar (1997, p. 10-1) en zijn te vinden in bijlage 9. In de huidige Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek staan alle wettelijke taken en bevoegdheden uitgesplitst naar universiteitsraad en CvB. Voor een overzicht wordt verwezen naar bijlage 10.

4.3. Rolopvatting en –invulling over medezeggenschap in 1997 en 2010

In deze paragraaf wordt ingezoomd op de persoonlijke rolopvatting over medezeggenschap en taakinfilling, het gedrag, invloed en macht. Voor de operationalisering daarvan, en hoe de rol als raadslid behoort te worden ingevuld en feitelijk wordt ingevuld, wordt verwezen naar paragraaf 2.3 en 3.1. Bij het selecteren en presenteren van de bevindingen zijn zoals in de inleiding van dit hoofdstuk aangegeven, in het kader van de vergelijking, de onderwerpen en resultaten van Van de Laar en Sahertian (1997) leidend (zie voor de resultaten bijlage 5, tabel 6).

Het is van belang nogmaals op te merken (zie ook paragraaf 1.3) dat de units van Van de Laar *universiteitsraadsleden* betreffen en de units van Sahertian *faculteitsraadsleden*. Dit betekent dat de units op een verschillend niveau opereren, wat mogelijk gevolgen heeft voor de validiteit (zie paragraaf 3.5). Het is van belang in gedachten te houden dat 1997 staat voor de periode WUB, de pre-MUB; 2005 staat voor het moment dat de eerste ervaringen met de MUB zijn geïnventariseerd en geanalyseerd (“mid term review”); 2010 staat voor de periode dat de MUB “geïnstitutionaliseerd” is. Nota bene: percentages zijn eventueel afgerond naar hele getallen.

4.3.1 Rolopvatting over medezeggenschap en taakinfilling in 2010

Rolopvatting: In 2010 geeft 73% van de respondenten aan dat het opkomen voor het belang van bepaalde groepen, als taak voor het vervullen van het raadswerk, van groot tot zeer groot belang is (normatief). Het opkomen voor het belang van alle universiteitsleden (van groot tot zeer groot belang) als taak voor het vervullen van het raadswerk wordt met 90% van een nog groter belang gezien.

58% van de universiteitsraadsleden vindt de taak op te komen voor het belang van mensen door wie zij gekozen zijn van groot tot zeer groot belang (normatief). Op de vraag welk belang een raadslid primair behoort te behartigen antwoordt 29% het belang van de eigen achterban en 66% het belang van de gehele universiteit.

58% van de universiteitsraadsleden vindt dat de mening van de eigen achterban leidend behoort te zijn. Bij een afwijkende mening vindt echter 73% dat het universitair raadslid behoort te stemmen overeenkomstig zijn eigen mening. Met de stelling dat het raadslid zich bij het uitvoeren van zijn taken (feitelijk) primair laat leiden door de opvattingen van de eigen achterban is 50% van alle respondenten het eens dan wel enigszins eens.

Een hoofdelement van de liberale theorie is redelijk overleg (paragraaf 2.2). Kenmerken om redelijk overleg vast te stellen en het percentage raadsleden dat het kenmerk van groot tot zeer groot belang vindt (normatief), zijn:

- Het uitwisselen van argumenten (95%);
- Het duidelijk maken van meningsverschillen (77%);
- Het elkaar overtuigen (64%);
- Consensus (53%).

Perceptie

De vragen in de enquête over de perceptie, verwachtingen en opvattingen zijn verdeeld in vragen die alleen door studentenraadsleden moeten worden beantwoord en alleen door personeelsraadsleden. In de vragen wordt ten aanzien van voornoemde kwesties onderscheid gemaakt tussen studenten en personeel. 87% van de studentenraadsleden denkt dat studenten niet tot nauwelijks geïnteresseerd zijn in wat speelt in de universiteitsraad. 75% van de personeelsraadsleden denkt dat personeelsleden niet tot nauwelijks in de raad geïnteresseerd zijn. Op de vraag of studenten en personeel op de hoogte zijn van wat er speelt in de universiteitsraad zegt 92% van de studentenraadsleden en 69% van de personeelsraadsleden dat vertegenwoordigden niet tot nauwelijks op de hoogte zijn.

Respondenten hebben aangegeven welke van zes taken zij denken dat studenten en personeel de belangrijkste taken van een universitair raadslid vinden. 32% van alle respondenten denkt dat studenten het vertegenwoordigen van kiezers de belangrijkste taak van een universiteitsraadslid vinden. 13% denkt dat personeel het vertegenwoordigen van kiezers de belangrijkste taak van een universiteitsraadslid vindt. 19% van de respondenten denkt dat studenten het controleren van het CvB de belangrijkste taak van een raadslid vinden en 38% denkt dat personeel het controleren van het CvB de belangrijkste taak van een raadslid vindt.

Involed

Voor een goede beleidsbepaling is een aantal zaken van belang: deskundigheid, beschikbaarheid informatie, mobiliseren achterban (via media) en het hebben en gebruiken van formele bevoegdheden, zoals het indienen van een motie en het recht te interpellieren. 39% van de respondenten geeft aan dat ze het eens tot enigszins eens zijn met de stelling doorgaans feitelijk over te weinig informatie te beschikken. 90% geeft aan ambtelijke ondersteuning van groot tot zeer groot belang te vinden (normatief) en 85% geeft aan daar ook feitelijk over te beschikken. 65% van de respondenten geeft aan minimaal één keer in het raadsjaar gebruik te hebben gemaakt van media om ideeën over universiteitsbeleid uit te dragen. 80% van de raadsleden zegt een groot tot zeer groot belang (normatief) te hechten aan het bepalen van de hoofdlijnen van beleid. 54% van de raadsleden vindt dat de universiteitsraad feitelijk een voldoende aandeel heeft in het tot stand komen van universitair beleid.

41% van de raadsleden vindt dat het CvB de hoofdlijnen van het universitaire beleid behoort te bepalen en 78% vindt dat het CvB het beleid ook feitelijk bepaalt. Met de stelling dat het CvB feitelijk het beleid bepaalt, is 86% het eens. 58% van de raadsleden vindt dat het CvB en de universiteitsraad samen het beleid behoren te bepalen en 22% van de raadsleden constateert dat zij dat samen ook feitelijk doen. De 58 raadsleden die vinden dat de universiteitsraad feitelijk onvoldoende aandeel heeft in het maken van beleid geven als reden (variërend van enigszins tot in zeer sterke mate):

- Te late inschakeling bij besluitvorming (52 respondenten);
- Het beschikken over te weinig formele bevoegdheden (48 respondenten);
- Tijdsgebrek (42 respondenten);
- Gebrek aan deskundigheid (39 respondenten).

87% van de universiteitsraadsleden vindt het controleren van het CvB van groot tot zeer groot belang (normatief). 58% vindt dat de universiteitsraad feitelijk voldoende in staat is om het CvB te controleren. De 53 raadsleden die vinden dat ze het CvB onvoldoende kunnen controleren noemen als belangrijkste redenen (enigszins tot in zeer sterke mate):

- Te late inschakeling bij de besluitvorming (49 respondenten);
- Gebrek aan informatie (47 respondenten);
- Het beschikken over te weinig bevoegdheden (42 respondenten);
- Tijdgebrek (38 respondenten);
- Gebrek aan deskundigheid (29 respondenten).

Met de stelling over het feitelijk te laat inschakelen van de raad bij het besluitvormingsproces is 65% van alle respondenten het eens. 46% van de raadsleden vindt de bereidheid van het CvB om *uit eigen beweging* te informeren over de uitvoering van beleid groot tot zeer groot. 82% van de raadsleden vindt dat het CvB *desgevraagd* een grote tot zeer grote bereidheid heeft de universiteitsraad te informeren.

Macht

Om belangen te behartigen is het onderhouden van contacten belangrijk. 74% van de respondenten geeft aan contacten met studenten van groot tot zeer groot belang te vinden (normatief), respectievelijk 65% en 62% vindt dat ten aanzien van ondersteunend en wetenschappelijk personeel, terwijl 85% contact met ambtelijke ondersteuners van groot tot zeer groot belang vindt. 57% van de respondenten geeft aan feitelijk gemiddeld twaalf keer of meer gedurende het raadsjaar contact te hebben gehad met de eigen achterban, met een gemiddelde van zeven uur per maand.

Een van de belangrijkste onderwerpen op bestuurlijk niveau is de begroting. Hierbij zijn bevoegdheden: het recht om informatie te vragen, moties in te dienen en te interpellieren. Universiteitsraadsleden geven aan dat:

- 77% een of meer keer aan het CvB informatie heeft gevraagd en 90% vindt dat effectief;
- 13% één of meer keer een motie heeft ingediend en 70% vindt dat effectief;
- 30% een of meer keer heeft geïnterpelleerd en 73% vindt dat effectief.

4.3.2 Rolopvatting over medezeggenschap en taakinvoering in 1997

Rolopvatting

20% van de *faculteitsraadsleden* vond dat het behartigen van het belang van de eigen achterban van primair belang behoorde te zijn en 80% vond dat het behartigen van het belang van de gehele faculteit van primair belang behoorde te zijn. Feitelijk bleek 38% het belang van de eigen achterban te behartigen en 62% het belang van de hele faculteit. 68% van de faculteitsraadsleden is het enigszins tot helemaal eens met de stelling dat zij zich bij het uitvoeren van hun taak feitelijk laten leiden door de opvattingen van de eigen geleding. 37% van de faculteitsraadsleden vond dat men gebonden behoort te zijn aan de mening van de eigen achterban. 68% vond dat bij een van de achterban afwijkende mening gestemd behoort te worden volgens de eigen mening (Sahertian, 1997, p. 25-9).

Faculteitsraadsleden (N=166) hechtten een groot tot zeer groot belang (normatief) aan de volgende vier kenmerken voor redelijk overleg:

- Het uitwisselen van argumenten 87%;
- Het duidelijk maken van meningsverschillen 71%;
- Elkaar overtuigen 60%;
- Bereiken van consensus 55% (Sahertian, 1997, p. 39).

Perceptie

34% van de *faculteitsraadsleden* dacht dat faculteitsleden tamelijk tot zeer goed geïnteresseerd waren in faculteitspolitiek en 37% dacht dat faculteitsleden tamelijk tot zeer goed op de hoogte waren van faculteitspolitiek. 77% dacht dat kiezers vertegenwoordiging de belangrijkste taak van een raadslid vonden en 76% dacht dat kiezers controleren van het faculteitsbestuur de belangrijkste taak vonden (Sahertian, 1997, p. 35-6).

Invloed

31% van de *universiteitsraadsleden* vond dat de universiteitsraad feitelijk een voldoende aandeel had in het tot stand komen van universitair beleid. Tussen de 70% en 75% van de universiteitsraadsleden vond dat de universiteitsraad feitelijk niet het beleidsbepalende bestuursorgaan was. 90% van de universiteitsraadsleden vond dat het CvB de hoofdlijnen van het universitaire beleid behoorde te bepalen, terwijl 70% vond dat het CvB ook feitelijk het beleid bepaalde. 27% vond dat de raad en het CvB feitelijk samen het beleid bepaalden. 78% vond dat beleidsbepaling door de raad en het CvB gezamenlijk behoorde te worden verzorgd (Van de Laar, 1997, p. 33-6).

47% van de universiteitsraadsleden vond zichzelf voldoende in staat het CvB feitelijk te controleren. 48% vond dat men daarvoor over onvoldoende informatie beschikte. 83% gaf aan feitelijk over ambtelijke ondersteuning te beschikken (Van de Laar, 1997, p. 34-41). Bijna eenzelfde percentage (82%) vond ambtelijke ondersteuning van groot tot zeer groot belang voor het functioneren van een raadslid (normatief). 55% van de universiteitsraadsleden gaf aan feitelijk nooit gebruik te maken van media om ideeën over universitair beleid uit te dragen.

Macht

50% van de *universiteitsraadsleden* had twaalf of meer keer per jaar contact met de eigen achterban (Van de Laar, 1997, p. 43). Ten aanzien van de begroting bleek dat:

- 90% van de universiteitsraadsleden had één of meer keer informatie gevraagd;
- 53% had één keer of meer keer een motie ingediend;
- 24% had één of meer keer geïnterpelleerd (Van de Laar, 1997, p. 39).

4.3.3 Overeenkomsten en verschillen in rolopvatting en taakinvinging 1997 en 2010

Rolopvatting

In 1997 vond 20% van de respondenten, dat het opkomen voor het belang van de eigen achterban van primair belang behoorde te zijn. In 2010 is dit toegenomen tot 29%. Dit correspondeert met de afname van het percentage dat vindt dat het belang van de gehele (universitaire) gemeenschap behartigd behoort te worden; 1997 80% en 2010 65,9%. Feitelijk bleek in 1997 38% primair het belang van de eigen geleding c.q. vakgroep te behartigen. Helaas is in 2010 dat feit niet gevraagd.

Ten aanzien van het feit of het raadslid zich behoort te laten leiden door de mening van de eigen achterban (normatief) is het percentage respondenten dat het daarmee eens is, gestegen van 37% in 1997 tot 58% in 2010. Echter de stelling dat het raadslid zich bij zijn taken feitelijk laat leiden door de opvattingen van de eigen achterban wordt in 1997 door 68% van de respondenten bevestigd en in 2010 door 50%. Als gedacht wordt dat de achterban een andere mening is toegedaan dan vindt een ruime meerderheid dat de eigen mening van het raadslid leiden behoort te zijn; dit percentage is 2010 met 5% gestegen.

Tabel 8: Rolopvatting raadsleden, 1997 en 2010 (in %)

	1997	2010
Bij het uitvoeren van mijn taak laat ik me leiden door de opvattingen van mijn eigen achterban (enigszins tot helemaal eens)	68 N=166	50 N=119

In 2010 zijn de percentages van drie van de vier kenmerken van redelijk overleg 4 tot 7,5 procent toegenomen ten opzichte van 1997. Alleen het percentage van het kenmerk *consensus* (55%) is in 2010 enigszins (2%) afgenomen.

Tabel 9: Belang vier aspecten voor het goed functioneren universiteitsraad, 1997 en 2010 (in %)

Hoe belangrijk zijn de volgende aspecten voor het goed functioneren van de raad? Van groot tot zeer groot belang:	1997 N=166	2010
Argumenten uitwisselen	87	95 N=128
Duidelijk maken meningsverschil	71	77 N=128
Elkaar overtuigen	60	64 N=132
Consensus	55	53 N=128

Perceptie

In 1997 gaf 66% van de faculteitsraadsleden aan dat volgens hun perceptie de achterban niet tot nauwelijks geïnteresseerd was in de faculteitsraad. In 2010 mochten studentenraadsleden en personeelsraadsleden van de universiteitsraad los van elkaar hun perceptie weergeven. 87% van de studentenraadsleden denkt dat studenten niet tot nauwelijks in de universiteitsraad geïnteresseerd zijn en 75% van de personeelsraadsleden denkt dat personeel niet tot nauwelijks geïnteresseerd is. Dit geeft een gemiddelde van 81% en dat is een toename van 15%.

In 1997 gaf 63% van de faculteitsraadsleden aan dat volgens hun perceptie faculteitsleden niet of nauwelijks op de hoogte zijn van wat speelt in de faculteitsraad. In 2010 denkt 92% van de studentenraadsleden dat studenten niet tot nauwelijks op de hoogte zijn van wat er speelt in de universiteitsraad en 69% van de personeelsraadsleden denkt dat het personeel niet tot nauwelijks op de hoogte is. Dit geeft een gemiddelde van 80% en dat is een toename van 17%.

In 1997 dacht 77% van de faculteitsraadsleden dat volgens faculteitsleden het vertegenwoordigen van hun kiezers de belangrijkste taak van faculteitsraadsleden is. In 2010 denkt 32% van de studentenraadsleden dat studenten dat als belangrijkste taak van universitaire raadsleden zien en slechts 13% van de personeelsraadsleden denkt dat personeel dat als belangrijkste taak van raadsleden ziet. Dit geeft een gemiddelde van 22% wat een afname is van bijna 55%.

In 1997 dacht 76% van de faculteitsraadsleden dat volgens faculteitsleden het controleren van het CvB de belangrijkste taak van raadsleden is. In 2010 denkt 19% van de studentenraadsleden dat studenten dat als belangrijkste taak van universitaire raadsleden zien en bijna twee keer zoveel personeelsraadsleden (38%) denkt dat personeel dat als belangrijkste taak van raadsleden ziet. Dit is een gemiddelde van 29% wat meer dan 47% lager is dan in 1997. Nota bene: de genoemde taken zijn de taken die in 2010 door het hoogste percentage respondenten werden genoemd.

Tabel 10: Perceptie raadsleden over interesse en betrokkenheid studenten en personeel, 1997 en 2010 (in %)

In welke mate zijn studenten en personeel geïnteresseerd in en betrokken bij de universiteitsraad?	1997	2010
In welke mate zijn volgens <i>studentenraadsleden</i> studenten niet/nauwelijks geïnteresseerd in de universiteitsraad	66 N=166	87 N=60
In welke mate is volgens <i>personeelsraadsleden</i> personeel niet/nauwelijks geïnteresseerd in de universiteitsraad		75 N=60
In welke mate zijn volgens <i>studentenraadsleden</i> studenten niet/nauwelijks op de hoogte van wat speelt in de raad	63 N=166	92 N=60
In welke mate is volgens <i>personeelsraadsleden</i> personeel niet/nauwelijks op de hoogte van wat speelt in de raad		69 N=61

Invloed en macht

In 2010 is het percentage respondenten dat vindt dat de raad feitelijk een voldoende aandeel heeft in het bepalen van beleid (54%) fors toegenomen vergeleken met 1997 (31%). In 2010 vinden ruim 10% meer respondenten dan in 1997 (47%) dat de raad feitelijk voldoende in staat is het CvB te controleren. Het aantal respondenten dat het enigszins tot helemaal eens is met de stelling feitelijk over te weinig informatie te beschikken om taken adequaat uit te voeren is van 48% in 1997 teruggelopen naar 39% in 2010.

Tabel 11: Aandeel universiteitsraad in twee belangrijke taken, 1997 en 2010 (in %)

	Heeft de raad voldoende aandeel in de totstandkoming van het universitaire beleid?		Is de raad voldoende in staat het college te controleren?	
	1997	2010	1997	2010
Ja	31	54	47	58
Neen	69	46	53	42
Totaal	100	100	100	100
	N=124	N=125	N=124	N=125

De normatieve bevinding dat het CvB en de raad samen het beleid behoren te bepalen is in 2010 (58%) met 20% gedaald ten opzichte van 1997 (78%).

Tabel 12: Het aandeel van de raad in het bepalen van het universitaire beleid, 1997 en 2010 (in %)

	Wie bepaalt feitelijk de hoofdlijnen van het universitaire beleid?		Wie behoort de hoofdlijnen van het universitaire beleid te bepalen?	
	1997	2010	1997	2010
Raad	3	0	12	2
College	70	78	10	41
Raad en College	27	22	78	58
Totaal	100	100	100	100
	N=124	N=125	N=124	N=125

In 1997 was 77% van de respondenten het enigszins tot helemaal eens met de stelling dat het CvB feitelijk het universiteitsbeleid bepaalde, in 2010 was dat bijna 86%. Op de vraag of het CvB feitelijk het beleid bepaalt, antwoordde in 1997 70% en in 2010 78% bevestigend. Terwijl op de vraag of het CvB de hoofdlijnen van het universiteitsbeleid behoort te bepalen in 1997 slechts 10% en in 2010 een minderheid van 41% bevestigend antwoordde.

Tabel 13: De mate waarin het CvB het universiteitsbeleid bepaalt, 1997 en 2010 (in %)

Het CvB bepaalt feitelijk het universiteitsbeleid	1997	2010
Helemaal eens	38	54
Enigszins eens	39	32
Niet eens/niet oneens	9	5
Enigszins oneens	8	7
Helemaal oneens	6	2
Totaal	100	100
	N=124	N=121

Het aantal raadsleden dat gebruik maakt van media om ideeën over universitair beleid uit te dragen is in 2010 (65%) met ruim 20% toegenomen ten opzichte van 1997 (45%). Het aantal raadsleden dat feitelijk twaalf keer of meer gemiddeld per jaar contact heeft met de achterban is slechts met 7% gestegen; 1997 50% 2010 57%. In 1997 beschikte al een grote meerderheid feitelijk over ambtelijke

ondersteuning (83%) en dat is tot 2010 enigszins opgelopen (85%). In 1997 zei nog 53% van de respondenten dat men één of meer keer een motie had ingediend vanwege de begroting, in 2010 was dat nog slechts 13%. Ook het één of meer keer informatie vragen over de begroting is afgenomen, van 90% in 1997 tot 77% in 2010. Alleen het percentage één of meer keer vragen om een interpellatie is toegenomen: 24% in 1997 en 30% in 2010.

Tabel 14: Het gebruik van vier bevoegdheden, 1997 en 2010 (in %)

Hoe vaak hebben universiteitsraadsleden voor de begroting deze bevoegdheden gebruikt?						
	Vragen om informatie		Indienen motie		Interpellatie	
	1997	2010	1997	2010	1997	2010
Nooit	6	23	47	87	66	70
1 keer	6	17	18	8	11	8
Vaker	84	60	35	6	13	22
Totaal	100	100	100	100	100	100
	N=122	N=120	N=124	N=120	N=124	N=117

4.3.4 Interpretatie overeenkomsten en verschillen 1997 2010

Focus van representatie

Het aantal raadsleden dat vindt dat het opkomen voor het *belang* van de eigen achterban van primair belang behoort te zijn, is ondanks een stijging van bijna 8% in 2010 laag gebleven namelijk 29%. Dit sluit aan bij het gegeven dat het percentage respondenten dat vindt dat primair het belang van de gehele facultaire of universitaire gemeenschap (het algemeen belang) behoort te worden behartigd in 2010 met 14% is teruggelopen, echter een ruime meerderheid van raadsleden blijft dit vinden. Het sluit aan bij de opvattingen uit de liberale theorie van politieke representatie en de voorwaarden aan het gedrag van de vertegenwoordiger dat het raadslid zich moet laten leiden door het algemeen belang. De MUB heeft er blijkbaar toe geleid dat minder raadsleden het van primair belang vinden het algemeen belang te behartigen.

Stijl van representatie

Het percentage respondenten dat vindt dat raadsleden zich behoren te laten leiden door de *mening* van de eigen achterban is van een duidelijke minderheid in 1997 met bijna 21% gestegen naar een kleine meerderheid in 2010. Als gekeken wordt naar het gegeven of raadsleden zich feitelijk laten leiden door die mening, dan is deze opvatting procentueel echter gedaald van een ruime meerderheid naar de helft. Dit lijkt aan te sluiten bij het gegeven dat in 2010 een nog ruimere meerderheid van raadsleden dan in 1997 vindt dat het universitaire raadslid zich bij een mogelijk van de achterban afwijkende mening, in overeenstemming met de eigen mening moet stemmen. Dit komt overeen met de opvatting uit de liberale theorie dat het raadslid moet optreden als gevolmachtigde van zijn kiezers, maar dat hij uiteindelijk moet afgaan op het eigen oordeel. De MUB heeft hierin dus verandering gebracht; nog meer respondenten zien het raadslid als gevolmachtigde die moet afgaan op eigen oordeel.

Vertrouwen in de rede

In 1997 werd zeer veel waarde gehecht aan *redelijk overleg*. Omdat in 2010 de percentages van drie van vier kenmerken van redelijk overleg een paar procent zijn gestegen, kan geconcludeerd worden dat er nog meer waarde aan wordt gehecht. Deze uitkomst bevestigt eveneens de liberale theorie en wel ten aanzien van de voorwaarde aan het gedrag van een vertegenwoordiger dat hij het vertrouwen geniet in de rede. Het vertrouwen in de rede is ten tijde van de MUB nog sterker geworden.

Perceptie

Vergeleken met 1997 is de perceptie van raadsleden, over wat de vertegenwoordigden als belangrijkste taak van een raadslid zien, flink veranderd. In 2010 hebben nog maar weinig raadsleden de perceptie dat vertegenwoordigden het vertegenwoordigen van kiezers de belangrijkste taak van een raadslid vinden en dat geldt ook voor de perceptie dat het controleren van het CvB de belangrijkste taak zou worden gevonden. Toch krijgen deze twee taken in 2010 de hoogste scores.

In 1997 dacht meer dan de helft van de raadsleden dat personeel en studenten zich niet of nauwelijks betrokken voelden bij, en zich niet verantwoordelijk voelden voor, de faculteitsraad. In 2010 denkt zelfs een heel grote meerderheid dat studenten en personeel zich niet betrokken voelen bij en verantwoordelijk voelen voor de universiteitsraad. Beide uitkomsten laten zien dat het percentage met 15% is toegenomen. Uitzondering hierop was het percentage van het onderzoek uit 2005: toen dacht een kleine meerderheid dat universiteitsleden zich wel betrokken en verantwoordelijk voelden voor de universiteitsraad. In 2010 is, vooral onder studentenraadsleden, de perceptie sterk gegroeid dat studenten niet tot nauwelijks op de hoogte zijn van wat speelt in de universiteitsraad. Een ruime meerderheid van personeelsraadsleden denkt dat ook van hun collega's.

Voornoemde kan betekenen dat in de begin jaren van de MUB raadsleden dachten dat de veranderde bestuursorganisatie er wel voor zou zorgen dat studenten en personeel zich meer betrokken en verantwoordelijk zouden gaan voelen. In de loop van de tijd bleek vervolgens het tegenovergestelde. Mede gezien het feit dat het gemiddelde contact met de achterban in 2010 niet heel erg veel is toegenomen sinds 1997 zou een en ander tevens kunnen betekenen dat het democratisch gehalte van de universitaire bestuursorganisatie ten tijde van de MUB nog slechter is dan ten tijde van de WUB. Ten aanzien van democratisch gehalte wordt aangenomen dat: studenten en personeel, die niet op de hoogte zijn en/of niet geïnteresseerd zijn, zich niet verkiesbaar stellen, en/of niet zullen gaan stemmen. Tevens wordt hierbij aangenomen dat raadsleden die niet of nauwelijks contact met de achterban hebben zich wellicht uitsluitend door hun eigen mening laten leiden.

Invloed en macht

De percentages van de vraag en de stelling over het gegeven dat het CvB feitelijk de hoofdlijnen van het universitaire beleid bepaalt, zijn in 2010 flink gestegen ten opzichte van 1997. Toch is het percentage respondenten dat vindt dat de raad een voldoende aandeel heeft in de totstandkoming van beleid, van een laag percentage in 1997 en bijna de helft in 2005, doorgegroeid naar een kleine meerderheid in 2010.

In 1997 vond een grote meerderheid van respondenten dat de universiteitsraad en het CvB eigenlijk samen het beleid zouden moeten bepalen. In 2010 is hiervoor nog slechts een kleine meerderheid. Dit sluit aan bij de hoge percentages respondenten dat aangeeft dat het CvB het beleid feitelijk bepaalt.

De invoering en institutionalisering van de MUB lijkt ervoor te hebben gezorgd dat de positie van het CvB ten aanzien van bepalen van het universitaire beleid verder is versterkt (een bestuurskrachtiger college, wat een van de doelstellingen was van de MUB) en dat de raadsleden meer accepteren dat zij een adviserende functie hebben, maar tegelijkertijd ervaren meer aandeel te hebben gekregen in de totstandkoming van beleid (dus meer macht denken te hebben).

In 1997 vond minder dan de helft van de respondenten zich in staat het CvB te controleren. In 2010 is het percentage met ruim 10% gestegen naar een kleine meerderheid. Dit is een interessant gegeven omdat in 2005 bijna driekwart van de respondenten zich in staat achtte het college te controleren. Iets meer dan de helft van de raadsleden in 1997 vond dat men over voldoende informatie beschikte om raadstaken uit te voeren, in 2010 is dat opgelopen tot een ruime meerderheid. Om goed taken uit te kunnen voeren en om het CvB te controleren vindt zowel in 1997 als in 2010 een overgrote

meerderheid ambtelijk ondersteuning van groot belang. Een zelfde grote meerderheid had en heeft daarover ook de beschikking.

In 2005 vond meer dan de helft van de respondenten dat er voldoende bereidheid was bij het CvB om de raad *uit zichzelf* te informeren, dat is in 2010 tot minder dan de helft teruggelopen. In 2005 en 2010 geeft een grote meerderheid echter wel aan dat er voldoende bereidheid bij het CvB is om *desgevraagd* de raad te informeren. Een conclusie kan zijn dat de MUB er in de beginjaren toe heeft geleid dat de universiteitsraad *verplicht* en *automatisch* beter door het CvB werd geïnformeerd en dat daardoor het CvB beter gecontroleerd kon worden, maar dat het *uit zichzelf* informeren door het CvB in de loop van de jaren weer is weggeëbd, minder automatisch is geworden, wat geen onwil lijkt te zijn omdat *desgevraagd* de raad wel door het CvB wordt geïnformeerd.

Het aantal respondenten dat één of meer keer gemiddeld per maand contact heeft met de achterban is sinds 1997 van de helft opgelopen tot een kleine meerderheid. In 2005 zei echter nog een grote meerderheid dat men één of meer keer per maand contact met de achterban had. De invoering van de MUB lijkt tijdelijk tot een verhoging van de contacten te hebben geleid, maar heeft op den duur hierin niet veel verandering gebracht. Het gebruik van media is echter wel van een minderheid gestegen naar een ruime meerderheid in 2010.

Kijkend naar de begrotingsbehandeling is opvallend dat het mondeling of schriftelijk vragen om informatie van een enorme meerderheid is teruggelopen naar een ruime meerderheid en dat het indienen van een motie van een kleine meerderheid is teruggelopen tot een heel laag percentage. Alleen het verzoek om interpellatie is in 2010 met een klein percentage gestegen. Deze percentages staan in schril contrast met de hoge waarden die raadsleden in 2010 geven aan hoe effectief zij de drie onderwerpen vinden en met het hoge percentage respondenten dat het bepalen van het beleid op hoofdlijnen (waarvoor de begroting belangrijk is) van groot tot zeer groot belang vindt. Een en ander zou kunnen samenhangen met het gegeven dat in 1997 meer dan driekwart van de respondenten vond dat het CvB en de universiteitsraad samen het beleid behoorden te bepalen en dat na institutionalisering van de MUB anno 2010 nog maar een kleine meerderheid dat vindt. Vervolgens sluit hierbij aan het gegeven dat meer dan driekwart van de respondenten constateert dat het CvB feitelijk het beleid bepaalt.

Een goed medezeggenschapsklimaat wordt bevorderd door een stevige, in de wet verankerde, structuur. Toch draait medezeggenschap niet alleen op een goede wet, maar ook op een goed contact met bestuurders en een grote betrokkenheid van alle studenten bij medezeggenschap. (Interstedelijk Studenten Overleg [ISO], 2008)

5. CONCLUSIE EN SLOTBESCHOUWING

5.1 Het onderzoek

Algemeen

In 1997 is de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek gewijzigd. Deze wetswijziging kreeg de naam Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie (MUB). De belangrijkste redenen van de wijziging waren: de verhoging van de kwaliteit van de primaire processen, versterking van de bestuurskracht van de universiteit als maatschappelijke organisatie en de vergroting van haar zelfstandigheid. Een centraal element in de MUB was de eenduidige toedeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Dit vereiste een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling tussen raden en besturen (De Boer et al., 2005). Voor de raden betekende dit een verschuiving van medebestuur naar medezeggenschap. De medezeggenschap moest wel volwaardig zijn en daarom kregen de raden adviesbevoegdheden, algemene bevoegdheden en instemmingsbevoegdheden. Dit rapport betreft een empirische vergelijkende longitudinale studie naar de werking van en de opvattingen over het huidige stelsel van medezeggenschap van dertien Nederlandse universiteiten tussen de situatie voor en na 1997.

Doel

Het doel van het onderzoek is een beeld door de tijd te krijgen van de positie en het functioneren van universiteitsraden in Nederland en de rolopvatting van universiteitsraadsleden over medezeggenschap. Op deze wijze wordt getracht te achterhalen wat het effect van de MUB op de rolopvatting van raadsleden is.

Theoretisch kader

In minder dan dertig jaar (1960-1997) veranderde de rol van de universiteitsraad van medebestuur naar medezeggenschap. Medezeggenschap kan worden gezien als een vorm van (politieke) representatie en als het feitelijk waarmaken van het recht van leden van de universitaire gemeenschap om invloed uit te oefenen, daarom wordt de liberale theorie van de representatieve democratie als theoretisch kader gebruikt. Deze theorie beschrijft welk belang de vertegenwoordiger dient te behartigen, welke mening dient te worden verwoord en of de vertegenwoordiger het vertrouwen in de rede geniet. Deze theorie wordt tevens gebruikt om de roltheorie toe te spitsen die ingaat op de relatie tussen vertegenwoordiger en vertegenwoordigde. Voor het onderhavige onderzoek wordt gebruik gemaakt van het rolmodel, één van de drie modellen van de roltheorie zoals vaak in politieke wetenschappen aangehaald. In het rolmodel staat de vraag centraal in hoeverre een vertegenwoordiger zich moet laten leiden door de opvatting van de kiezer en de vraag welk belang men meent te moeten dienen.

Onderzoeksmethode

Omdat het onderzoek een beeld door de tijd wenst te geven van het effect van de invoering van MUB op medezeggenschap op universiteiten, is sprake van een beschrijvend, vergelijkend, longitudinaal onderzoek. Hiervoor is een literatuurstudie gedaan, is een vergelijking gemaakt met de uitkomsten van twee onderzoeken uit 1997 en is door onderzoeker in april en mei 2010 een schriftelijke enquête gehouden onder universiteitsraadsleden van dertien Nederlandse universiteiten.

5.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag 1: Hoe ziet de universitaire bestuursorganisatie eruit voor en na invoering van de MUB?

Van 1876 tot 1960 was de Wet op het Hooger Onderwijs van kracht. In 1960 kwam de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs en werden universiteiten rechtspersonen. Door toename van de vraag naar wetenschappelijk onderwijs in de jaren zestig, maar ook door de samenstelling en het karakter

van de studentenbevolking, nam de druk op universiteiten toe om hun bestuursorganisatie te herzien. Dit leidde ertoe dat in 1970 de WUB werd aangenomen. Vanaf dit moment functioneerden op centraal niveau de universiteitsraad en het CvB als bestuursorganen. Het CvB vormde het dagelijks bestuur van de universiteit en was verantwoordelijk voor het beheer op instellingsniveau. De raad had de bevoegdheid tot regeling en bestuur van alle zaken voor zover niet bij wet opgedragen aan het CvB. Gedurende de looptijd van de WUB werd de wet diverse keren gewijzigd waarbij iedere keer iets meer van de macht van de universiteitsraad werd afgesnoept ten gunste van het CvB. Een wetwijziging in 1981 verspreidde de formele macht over de raden en het CvB, waarbij de raad als verantwoordelijkheid heeft: het zijn van een spreekbuis voor de universitaire gemeenschap ten aanzien van algemeen beleid en het controleren van het CvB. Enkele taken waren: het vaststellen van de begroting, het instellingsplan en het bestuurs- en kiesreglement, het instellen en beëindigen van opleidingen en de zorg voor voorzieningen van studenten.

Mede onder invloed van het New Public Management-denken, begin jaren negentig, werd in 1997 besloten tot een wetwijziging genaamd MUB. De MUB moest leiden tot verhoging van de kwaliteit van de primaire processen, versterking van bestuurskracht en de vergroting van de zelfstandigheid van universiteiten. Voor de universiteitsraad betekende de MUB een verschuiving van medebestuur naar medezeggenschap. De raad werd een adviesorgaan voor het geven van gevraagd en ongevraagd advies, met aanvullend algemene en instemmingsbevoegdheden over bepaalde onderwerpen. De medezeggenschapsraad heeft een gedeelde (studentenraad en ondernemingsraad) of ongedeelde structuur (universiteitsraad). Enkele taken zijn: het minstens twee jaarlijks bespreken, met het CvB, van de algemene gang van zaken, het naar vermogen bevorderen van openheid, openbaarheid en onderling overleg en het voorstellen doen en standpunten kenbaar maken over alle universiteitsaangelegenheden.

Onderzoeksvraag 2: Wat is de formele functie en de rol van de universiteitsraad in de universitaire bestuursorganisatie voor en na de invoering van de MUB?

Eind jaren zestig ontstond in Nederland de gedachte dat democratie binnen publieke organisaties raadpleging en vertegenwoordiging vereist van alle betrokkenen. Dit leidde tot nieuwe vormen van inspraak, tot erkenning van medezeggenschap en het democratiseren van universitaire bestuursorganen.

In 1970 wordt met de WUB op universiteiten een vorm van representatieve democratie ingevoerd. Dit betekende dat ieder lid van de universitaire gemeenschap het recht heeft vertegenwoordigers te kiezen voor de centrale en facultaire raad en het recht bezit zelf gekozen te worden. De raad had de beslissingsbevoegdheid tot regeling en bestuur van alle zaken van de universiteit met uitzondering van taken die door de wet aan het CvB waren toegewezen. Door een aanpassing van de WUB in 1986 werd het CvB belast met het bestuur en moest de raad zich richten op hoofdlijnen van beleid en kreeg het een adviserende, controlerende en stimulerende rol. In bijlage 9 staan de bevoegdheden van de raad en het CvB ten tijde van de WUB beschreven.

In de jaren negentig is het hoger onderwijs substantieel veranderd en ontstond er twijfel over de effectiviteit van de universitaire raden. Daarom nam de vraag naar institutionele hervormingen toe. Dit resulteerde in 1997 in de wetwijziging genaamd MUB. Vanaf dat moment wordt de universiteitsraad gezien als een adviesraad met enkele bijzondere bevoegdheden zoals op bepaalde onderwerpen instemmingsrecht en initiatiefrecht. Deze medezeggenschapsraad bestaat uit vertegenwoordigers van personeel en studenten en kan bestaan uit een gedeelde raad van studentenraad en ondernemingsraad of een ongedeelde raad: de universiteitsraad. In bijlage 10 staan de bevoegdheden van de raad en het CvB ten tijde van de MUB beschreven.

Onderzoeksvraag 3: Wat is in 1997 en in 2010 de persoonlijke rolopvatting over medezeggenschap van universiteitsraadsleden en hoe vullen ze hun vertegenwoordigende rol in?

Focus van representatie: In 1997 vond een grote meerderheid van de faculteitsraadsleden dat het *belang* van de gehele achterban behoorde te worden behartigd en het merendeel gaf aan dat ook feitelijk te doen. Hoewel het percentage is teruggelopen, vindt in 2010 een ruime meerderheid van de universiteitsraadsleden nog steeds dat primair het belang van de gehele universitaire gemeenschap behoort te worden behartigd. Dit sluit aan bij de opvattingen uit de liberale theorie van politieke representatie dat een vertegenwoordiger zich moet laten leiden door het algemeen belang en het sluit tevens aan bij de verwachting van onderzoeker (zie pagina 11). De MUB heeft hierin blijkbaar weinig verandering gebracht.

Stijl van representatie

In 1997 vond een meerderheid van de faculteitsraadsleden dat een raadslid zijn eigen *mening* behoorde te volgen en een minderheid vond dat men zich behoort te laten leiden door de opvattingen van de achterban. In 2010 vindt een kleine meerderheid wel dat men zich behoort te laten leiden door de opvattingen van de achterban; het percentage is met bijna 21% gestegen. De helft van de respondenten zegt zich ook feitelijk te laten leiden door de mening van de eigen achterban. Een nog grotere meerderheid dan in 1997 vindt in 2010 dat een raadslid zich bij een mogelijk van de achterban afwijkende mening in overeenstemming met de eigen mening moet stemmen: het raadslid als een gemachtigde. Hier is dus sprake van een verandering. Dit heeft mogelijk mede te maken met de conclusies die hierna worden genoemd bij *perceptie*, namelijk dat de grote meerderheid van de respondenten denkt dat de achterban toch niet op de hoogte is van en niet geïnteresseerd is in de universiteitsraad.

Dat een meerderheid van raadsleden vindt dat men zich behoort te laten leiden door de opvattingen van de achterban en dat meer raadsleden zijn gaan vinden dat een raadslid een gemachtigde is, kan erop duiden dat de opvattingen op dit punt zijn veranderd door de invoering en institutionalisering van de MUB.

Vertrouwen in de rede

In 1997 vonden bijna alle faculteitsraadsleden dat het belang van redelijk overleg groot tot zeer groot behoorde te zijn. Een meerderheid vond dat de besluitvorming ook feitelijk tot stand kwam op basis van redelijk overleg. In 2010 hecht een gemiddeld nog groter percentage universiteitsraadsleden waarde aan redelijk overleg. Het vertrouwen in de rede, als voorwaarde aan het gedrag van een raadslid volgens de liberale theorie, is na institutionalisering van de MUB nog sterker geworden.

Perceptie

In 1997 was het beeld dat faculteitsraadsleden hadden van hun achterban tamelijk negatief. Een meerderheid vond dat de achterban niet op de hoogte was en niet geïnteresseerd was in de faculteitsraad. In 2010 is het beeld dat universiteitsraadsleden hebben van de leden van de universitaire gemeenschap nog negatiever geworden; dit geldt sterker voor studentenraadsleden dan voor personeelsraadsleden. Als hierbij tevens gekeken wordt naar het feitelijke contact met de eigen achterban, dan is dat gedurende de MUB nauwelijks gestegen. In 1997 had de helft van de raadsleden en in 2010 had iets minder dan de helft van de raadsleden geen of nauwelijks contact met de achterban.

Zoals hiervoor bij *stijl van representatie* reeds genoemd, hebben deze conclusies mogelijk een effect op de mate waarin raadsleden hun eigen mening laten prevaleren en op het percentage dat aangeeft welk belang men behoort te behartigen.

Het lijkt erop dat het *democratisch gehalte* van de universitaire bestuursorganisatie tijdens de MUB is verslechterd; democratisch in de zin van: A. de aanname dat studenten en personeel, die niet op de hoogte zijn en/of niet geïnteresseerd zijn, zich niet verkiesbaar zullen stellen en/of niet zullen gaan stemmen; B. het feit dat raadsleden, die niet of nauwelijks contact hebben met de achterban, zich mogelijk slechts door hun eigen mening laten leiden.

Invloed en macht

In 1997 vond een ruime meerderheid van de universiteitsraadsleden dat zij een onvoldoende aandeel hadden in de totstandkoming van universitair beleid. Dit ondanks het feit dat men aangaf wel over voldoende middelen in de vorm van informatie en ambtelijke ondersteuning te beschikken. In 2010 zijn de percentages op die twee laatst genoemde onderdelen gestegen en vindt een kleine meerderheid van de universiteitsraadsleden dat zij wel een voldoende aandeel heeft in de totstandkoming van universitair beleid. Toch geeft een ruime meerderheid aan dat het CvB feitelijk het bepaalt. Een kleine meerderheid vindt nog steeds dat het CvB en de universiteitsraad samen het beleid zouden moeten bepalen. Ook ten aanzien van deze punten lijkt het erop dat met de invoering en institutionalisering van de MUB opvattingen zijn veranderd. De universiteitsraad ervaart een groter aandeel in het universitaire beleid te hebben gekregen en daardoor meer macht, hoewel naar hun eigen oordeel het CvB feitelijk het beleid bepaalt, wat een doelstelling was van de MUB. De MUB lijkt de universiteitsraad voldoende ruimte te bieden het beleid mede te bepalen.

In 1997 vond minder dan de helft van de universiteitsraadsleden zich in staat het CvB te controleren. In 2010 vond een kleine meerderheid zich daartoe wel in staat. Dit laat zich niet goed rijmen met de uitkomsten van de evaluatie uit 2005 toen bijna driekwart van de respondenten zich in staat vond het CvB te controleren. Opvallend is een zelfde verschil in uitkomsten per jaartal ten aanzien van het gemiddelde aantal keren contact per maand met de achterban. De MUB lijkt na de eerste paar jaar te hebben bijgedragen aan de opvatting dat de raad goed in staat is om zijn controlerende taak uit te voeren en om informatie te verkrijgen bij de achterban, maar na institutionalisering lijkt de invloed van de MUB voor deze beide onderwerpen weggeëbd.

De begrotingsbehandeling is een van de hoogtepunten in een raadsjaar. Opvallend is dat in 2010 met betrekking tot de begroting het vragen om informatie, maar vooral het indienen van een motie, enorm is teruggelopen. Alleen het vragen om interpellatie is licht gestegen. Een en ander ondanks het feit dat een grote meerderheid alle drie aspecten als zeer effectief beoordeelt. De MUB lijkt hierin een verandering te hebben gebracht. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat in 2010 een meerderheid vindt voldoende aandeel te hebben in het tot stand komen van het beleid, het gegeven dat een grote meerderheid vindt dat het CvB feitelijk het beleid bepaalt en dat een ruime meerderheid vindt feitelijk al over voldoende informatie te beschikken.

5.3 Beantwoording centrale vraag

Met het beantwoorden van de drie onderzoeksvragen is antwoord gegeven op de centrale vraag: *Wat is het verschil tussen de positie van de universiteitsraad en de rolopvatting van de universiteitsraadsleden over medezeggenschap voor de invoering van de Modernisering van de Universitaire Bestuursorganisatie van 1997 en daarna?*

De positie van de universiteitsraad voor 1997 en daarna is dat:

- De raad van een bevoegdheid tot regeling en bestuur van alle universitaire zaken (van 1970 tot 1981) vanaf 1981 de verantwoordelijkheid kreeg spreekbuis te zijn voor de hele universitaire gemeenschap ten aanzien van algemeen beleid en het orgaan werd dat het CvB moest controleren;
- De raad door een wetswijziging in 1986 zich moest gaan richten op hoofdlijnen van beleid en een adviserende, controlerende en stimulerende rol kreeg;
- De raad in 1997 door de MUB een adviesraad werd met enkele bijzondere bevoegdheden zoals instemmings- en initiatiefrecht.

Het effect van de MUB, met betrekking tot de rolopvatting van universiteitsraadsleden over medezeggenschap, lijkt te zijn dat:

- a) Iets minder raadsleden dan ten tijde van de WUB vinden dat ze zich primair behoren te laten leiden door het belang van de gehele universitaire gemeenschap;
- b) Het aantal raadsleden dat vindt dat een raadslid zich door de opvattingen van de achterban moet laten leiden van een minderheid tijdens de WUB naar een krappe meerderheid is gestegen;
- c) Veel meer raadsleden dan in de periode WUB vinden dat het raadslid de eigen mening behoort te volgen;
- d) Bij een van de achterban afwijkende mening een iets grotere meerderheid van raadsleden dan ten tijde van de WUB vindt dat het raadslid conform de eigen mening moet stemmen, oftewel dat het raadslid op moet treden als gevolmachtigde;
- e) Nog meer raadsleden dan tijdens de WUB vinden dat besluitvorming tot stand komt op basis van redelijk overleg;
- f) Het beeld dat raadsleden hebben over de leden van de universitaire gemeenschap, ten aanzien van interesse voor en op de hoogte zijn van de universiteitsraad tijdens de MUB negatiever is geworden. Het democratisch gehalte van de universitaire bestuursorganisatie lijkt hierdoor verslechterd als men bedenkt dat de interesse in en het op de hoogte zijn de universiteitsraad effect heeft op het zich verkiesbaar stellen en het gaan stemmen bij de raadsverkiezingen;
- g) Het contact met de achterban ten opzichte van de WUB heel licht is gestegen. Net als ten tijde van de WUB hebben echter nog steeds veel raadsleden geen contact met de achterban waardoor zij ook geen informatie krijgen en hebben van die achterban en zich bij besluitvorming derhalve niet door de achterban laten leiden, wat mogelijk een verslechtering is van het democratisch gehalte van de universiteitsraad;
- h) Een meerderheid (in plaats van een minderheid tijdens de WUB) van de raadsleden vindt dat zij voldoende aandeel heeft in het bepalen van het universitaire beleid, wat betekent dat zij ervaart meer macht te hebben gekregen. De MUB lijkt voldoende ruimte te geven het beleid mede te bepalen;
- i) Raadsleden zich meer zijn gaan neerleggen bij hun adviserende rol en lijken te accepteren dat het CvB feitelijk het universitaire beleid bepaalt;
- j) Nog slechts een kleine meerderheid van raadsleden vindt dat het CvB en de universiteitsraad samen het beleid behoren te bepalen (ten opzichte van een grote meerderheid tijdens de WUB);
- k) Een kleine meerderheid van raadsleden (ten opzichte van een minderheid tijdens de WUB) vindt dat men het CvB voldoende kan controleren;
- l) Het gebruik van twee controlerende bevoegdheden ten aanzien van de begroting (informatie vragen en een motie indienen) ten opzichte van de WUB sterk is gedaald, ondanks dat ze zeer effectief worden gevonden;
- m) Raadsleden over (nog) meer informatie zijn gaan beschikken dan tijdens de WUB, wat de reden zou kunnen zijn voor het feit dat de meerderheid vindt een voldoende aandeel te hebben in de totstandkoming van het beleid.

De vraag of de rolopvatting van universiteitsraadsleden, door de verandering van spelregels, oftewel door de wetwijziging MUB, is veranderd, kan niet expliciet worden beantwoord. Hierna is in tabel 21 aangegeven op welke punten een verandering in de opvatting van de universiteitsraadsleden is opgetreden. Hieruit kan worden afgeleid dat er veranderingen zijn opgetreden en wel in verschillende richtingen. Het lijkt aannemelijk dat de verandering van de spelregels hierop van invloed is geweest, maar ook andere factoren kunnen een rol spelen. Dit betekent dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld hoe groot de invloed op het wijzigen van de spelregels precies is geweest.

Tabel 21: Effect MUB op dertien onderdelen (↑↓: dalend of stijgend effect in percentage in 2010 ten opzichte van 1997)

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↓	↑	↓	↑

5.4 Slotbeschouwing

Vergeleken met evaluaties in 2001 en 2005 is in 2010 het beeld van de universitaire raadsleden over medezeggenschap in een aantal opzichten veranderd. Nog slechts een kleine meerderheid vindt dat het CvB en de universiteitsraad samen het beleid behoren te bepalen en een meerderheid vindt dat men voldoende aandeel heeft in het maken van beleid. Dit neemt niet weg dat er nog een en ander valt te verbeteren, alleen al gezien de tientallen suggesties om het raadswerk te veraangemen en te professionaliseren. Opvallend vaak werd een eigen werkruimte met eigen faciliteiten genoemd, wat onderzoeker merkwaardig voorkomt omdat dit tegenwoordig *basisbehoeften* lijken te zijn.

Het is zorgelijk dat het lijkt alsof het democratisch gehalte is afgenomen. In 2005 was een bevestiging van het negatieve beeld dat vertegenwoordigers van hun achterban hadden, dat ook de meerderheid van de achterban zelf aangaf niet op de hoogte te zijn van wat de universiteitsraad doet. Interessant is echter dat een meerderheid wel vond dat hun belang voldoende werd behartigd en dat zij voldoende invloed had op onderwijs. In een vervolgonderzoek de achterban c.q. de vertegenwoordigden meenemen, zou het beeld van medezeggenschap verrijken.

De ontwikkelingen rond de MUB roepen bij onderzoeker het beeld op van de invoering van de Wet Dualisering Gemeentebestuur, ingevoerd in 2002. Vertegenwoordigers moesten zich gaan beperken tot kaderstelling van hoofdlijnen van beleid, tot meer contact met de achterban en tot het controleren van het college van burgemeester en wethouders. Ondanks een aantal positieve rapporten zijn veel vertegenwoordigers in de praktijk niet gelukkig met de Wet en wordt getwijfeld of het doel is gehaald, namelijk: de kloof tussen vertegenwoordiger en vertegenwoordigde te verkleinen. Vanwege voornoemde is het interessant *medezeggenschap* in een bredere context te onderzoeken, om van elkaar te leren en om wellicht vast te stellen dat het niet negatief is als vertegenwoordigden niet op de hoogte zijn van of geïnteresseerd zijn in wat hun vertegenwoordigers doen. Zolang de vertegenwoordigde zich maar kan vinden in het gevoerde beleid, het idee heeft voldoende invloed te hebben en de vertegenwoordiger ziet als gemachtigde.

Vervolgonderzoek zou ook interessant kunnen zijn omdat er uit de 129 vragenlijsten van 2010 veel meer informatie is te halen dan in het voorliggende onderzoek in het kader van de vergelijking met 1997 is gebruikt. Bij een vergelijkend vervolgonderzoek zou ook nadrukkelijker te focussen zijn op gegevens van alleen de universiteitsraad, omdat de gegevens uit 1997 waren gebaseerd op deels universiteitsraden en deels faculteitsraden. Het zou een meerwaarde hebben als bij vervolgonderzoek ook andere leden van de universitaire gemeenschap betrokken zouden worden. Te denken valt aan de achterban, de kiezers of het CvB. Het heeft ook meerwaarde als daarbij gevraagd wordt naar het functioneren van de universiteitsraad en de competenties van raadsleden. Om het beeld van medezeggenschap in de praktijk nog scherper te krijgen, zou het afnemen van interviews (waarbij vragen en antwoorden kunnen worden toegelicht) een meerwaarde kunnen hebben.

Het gegeven dat vlak voor het onderhavige onderzoek, in februari 2010, de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek opnieuw is gewijzigd en dat daarbij is aangekondigd dat bij de eerstvolgende gelegenheid het initiatiefrecht van de medezeggenschapsraad zal worden versterkt, maakt vervolgonderzoek naar medezeggenschap op universiteiten nog interessanter.

Tot slot, onderzoeker denkt dat verschillen in perceptie, van studenten, personeel, uitvoerders, bestuurders, vertegenwoordigers en vertegenwoordigden, over de mate van meedenken, meepraten en meebeslissen en ten aanzien van medezeggenschap, zullen blijven bestaan. Daar verandert een wijziging van spelregels niets aan, of zoals De Boer, Goedegebuure en Huisman (2006) zeggen:

“Where you stand depends on where you sit; the position frames the perception.”

Hoe verhoudt zich het feit dat de vertegenwoordiger door de individuele vertegenwoordigde wordt gekozen, maar het algemeen belang moet behartigen en zich naar de individuele vertegenwoordigden moet verantwoorden op zodanige wijze dat die laatste zich persoonlijk vertegenwoordigd en tevredengesteld voelt. Een en anders vervolgens op zodanige wijze dat de vertegenwoordiger herkozen wordt? (Van der Kaap, 2005)

REFERENTIES

Literatuur

- Van den Berg, J., Van Bergen, H. & Schouten, R. (2001). *De Bezinning op de MUB: een tussenstand*. Den Haag: B&A Groep
- De Boer, H., Denters & B. Goedegebuure L. (1998). *On boards and councils; shaky balances considered the governance of Dutch universities*. Enschede: Universiteit Twente
- De Boer, H., Denters, B. & Goedegebuure, L. (1999). *Dutch Disease or Dutch model? An evaluation of the pre-1998 system of democratic university government in The Netherlands*. Enschede: CHEPS Universiteit Twente
- De Boer, H., Maassen, P. & De Weert, E. (1999). *The troublesome Dutch university and its Route 66 towards a new governance structure*. Enschede: CHEPS Universiteit Twente
- De Boer, H.F. (2003). *Institutionele verandering en professionele autonomie, een empirisch verklarende studie naar de doorwerking van de wet MUB*. Enschede: CHEPS Universiteit Twente
- De Boer, H., Goedegebuure, L. & Huisman, J. (2005). *Gezonde Spanning: Beleidsevaluatie van de MUB*. Enschede: CHEPS Universiteit Twente
- De Boer, H., Goedegebuure, L. & Huisman, J. (2006). *The perception of participation in executive governance structures in Dutch universities*. Enschede: CHEPS Universiteit Twente
- De Boer, H. & Stensaker, B. (2007). Hoofdstuk 5: *An internal representative system: the democratic vision*. In Maassen, P. en Olsen, J.P. (eds). *University Dynamics and European Integration*. Dordrecht: Springer
- Deen, J. (2005). *Van medebestuur naar medezeggenschap: een analyse van de opvattingen van raadsleden voor en na de invoering van MUB*. Enschede: Universiteit Twente
- Denters, B. (1999). *Dutch Disease or Dutch model?* Enschede: Universiteit Twente
- Hoogerwerf, A. & Herweijer, M. (2008). *Overheidsbeleid: Een inleiding in de beleidswetenschap*. Alphen aan den Rijn: Kluwer
- Jordan, R.R. (1999). *Academic writing course*. Harlow: Pearson Education Limited
- Van der Kaap, H. (2006). *Politieke representatie en lokale democratie*. Enschede: Universiteit Twente
- Van de Laar, R. (1997). *Universiteitsraadsleden en invloed: een onderzoek naar de gepercipieerde eigen invloed van Nederlandse Universiteitsraadsleden ten aanzien van de beleidsbepaling op universitair topniveau*. Enschede: Universiteit Twente
- Sahertian, M.A.D. (1997). *De vertegenwoordigende rol van faculteitsraadsleden: een onderzoek naar de opvattingen en het gedrag van faculteitsraadsleden in hun rol als vertegenwoordigers van hun kiezers*. Enschede: Universiteit Twente
- Thomassen, J.J.A. (1991). *Politieke representatie, in Hedendaagse democratie*. Alphen aan de Rijn: Samson H.D. Tjeenk Willink

Thomassen, J.J.A. & Zielonka-Goei, M.L. (1992). *Het parlement als volksvertegenwoordiging*. Muiderberg: Coutinho BV

Websites

Anker, H. (2000). *Politieke representatie en electoraal onderzoek door politieke partijen*. Verkregen op 4 juni 2010 via: <http://dnpp.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/jb-dnpp/jb2000/ankers.pdf>

Burke, E. (1774). *Speech to the Electors at Bristol at the Conclusion of the Poll*. Verkregen op 1 december 2010 via: <http://en.wikipedia.org/wiki/>

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. (2010). *Wet van 4 februari 2010 tot wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Verkregen op 26 december 2010 via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2010-119.html>

Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek, artikel 9.31 lid 2 en 3. (2010). Verkregen op 27 september 2010 via: http://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/volledig/geldigheidsdatum_26-09-2010#Hoofdstuk9

Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek. (2010). Verkregen op 26 december 2010 via: http://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/volledig/geldigheidsdatum_26-12-2010#Hoofdstuk9

LIJST TABELLEN

Bijlage 3

- Tabel 1 : Respons en non-respons schriftelijke enquête
- Tabel 2 : Geleding universiteit waarbij respondenten horen
- Tabel 3 : Universiteit waartoe respondenten behoren
- Tabel 4 : Totaal aantal universiteitsraadsleden, verstuurd vragenlijsten en respons

Bijlage 4

- Tabel 5 : Totaal aantal universiteitsraadsleden, vragenlijsten en respondenten

Bijlage 5

- Tabel 6 : Bevindingen 1997, 2005 en 2010 m.b.t. rolopvatting, perceptie en gedrag (in %)

Bijlage 6

- Tabel 7 : Aantal jaren ervaring met bestuursfuncties (in %) ervaring als bestuurslid in andere organisaties
- Tabel 8 : Rolopvatting raadsleden, 1997 en 2010 (in %)
- Tabel 9 : Belang vier aspecten voor functioneren in universiteitsraad, 1997 en 2010 (in %)
- Tabel 10 : Perceptie raadsleden betreffende interesse en betrokkenheid, 1997 en 2010 (in %)
- Tabel 11 : Aandeel universiteitsraad in twee belangrijke taken, 1997 en 2010 (in %)
- Tabel 12 : Aandeel van de raad in bepalen universiteitsbeleid, 1997 en 2010 (in %)
- Tabel 13 : Mate waarin het CvB het beleid bepaalt, 1997 en 2010 (in %)
- Tabel 14 : Gebruik vier bevoegdheden, 1997 en 2010 (in %)

Bijlage 7

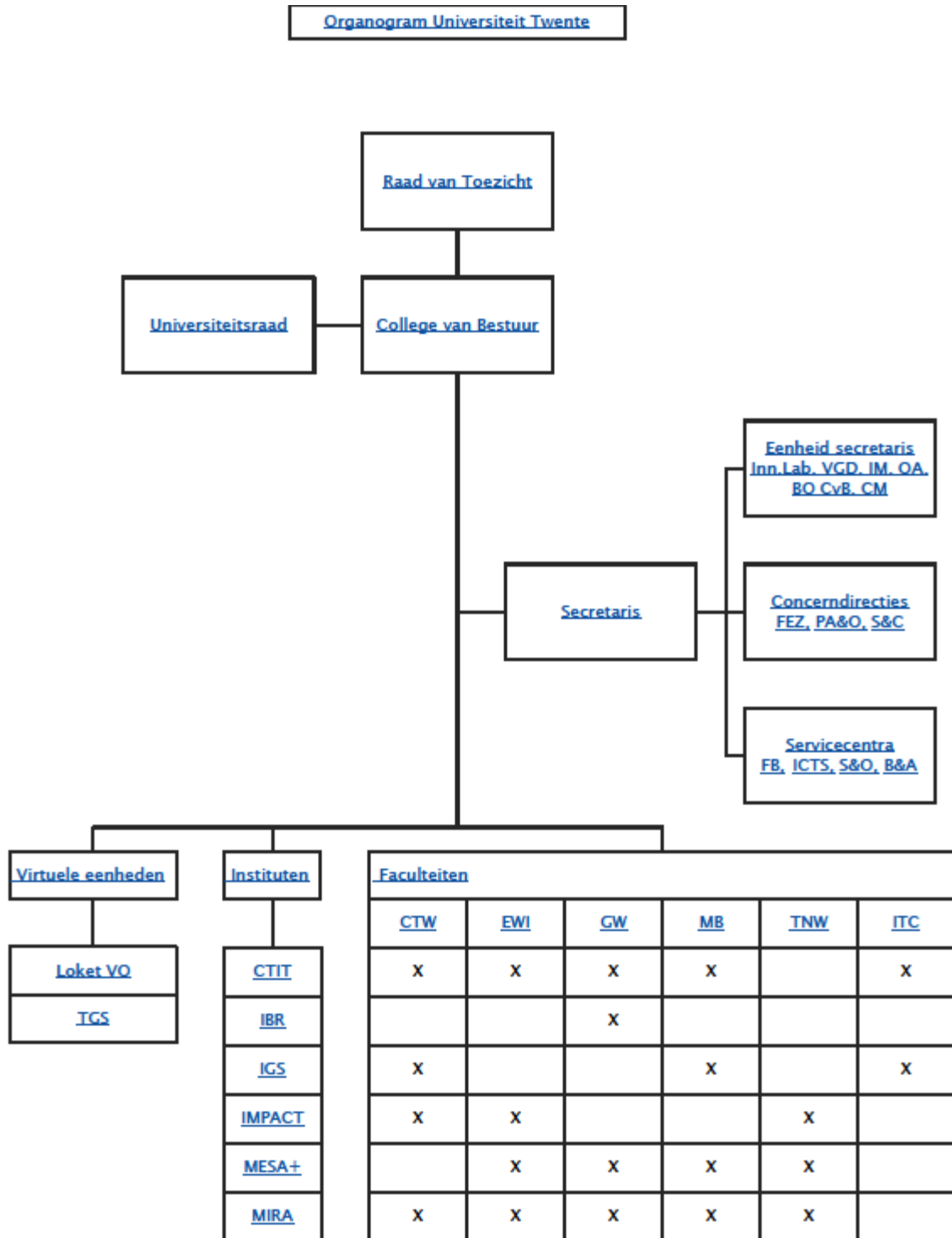
- Tabel 15 : Gemiddelde tijdsbesteding per maand als raadslid

Bijlage 8

- Tabel 16 : Beschikbaarheid faciliteiten (in %)
- Tabel 17 : Belang ambtelijke ondersteuning (in %)
- Tabel 18 : Belang scholingsmogelijkheden (in %)
- Tabel 19 : Belang vergoeding voor scholingsmogelijkheden (in %)
- Tabel 20 : Belang vergoeding voor congresbezoek (in %)

- Tabel 21 : Effect MUB op dertien onderdelen (↓↑: dalend of stijgend effect in %, 2010 ten opzichte van 1997)

ORGANOGRAM UNIVERSITEIT TWENTE

BIJLAGE I

Begeleidende mail bij vragenlijst

Geachte heer/mevrouw X,

Bij deze verzoek ik u vriendelijk om mee te werken aan mijn onderzoek. Ik ben studente Bestuurskunde aan de Universiteit Twente (UT) en doe voor mijn afstuderen onderzoek naar 'de werking van' en 'de opvattingen over' het huidige stelsel van *medezeggenschap* van de 13 Nederlandse universiteiten. Het onderzoek wordt uitgevoerd onder begeleiding van dr. Harry de Boer van het Center for Higher Education Policy Studies (Cheps) van de UT.

U zou mij zeer van dienst zijn als u de vragenlijst voor zondag 16 mei a.s., via onderstaande link, invult en retourneert. Gevraagd wordt naar uw ervaringen als universiteitsraadslid (of als lid van de studentenraad- of ondernemingsraad). De vragenlijst is onderverdeeld in 10 hoofdvragen. Het invullen duurt naar schatting 10 tot 15 minuten. Ik geef u de garantie dat de uitkomsten vertrouwelijk worden behandeld en dat de gegevens worden geanonimiseerd, wat wil zeggen dat de antwoorden niet tot personen kunnen worden teruggevoerd. Dit zal worden gerealiseerd door het coderen van de lijsten en resultaten. De codering zal vervolgens uitsluitend bij mij als onderzoeker bekend zijn.

Voor nadere informatie kunt u met ondergetekende contact opnemen via het hierboven vermelde e-mailadres of via telefoonnummer 06 2084 3118.

Uw deelname wordt buitengewoon op prijs gesteld!

Met vriendelijke groeten,

Janine F. van Harsseelaar-Timmer, UT

LINK: www.thesisools.com/web/?id=134227&codeXXX

Herinneringsmail bij vragenlijst:

Geacht Raadslid!

Veel dank aan al diegenen die de vragenlijst inzake medezeggenschap op 13 Nederlandse universiteiten inmiddels hebben ingevuld! (*Zij hoeven deze mail niet verder te lezen.*)

Aan de Raadsleden die nog niet aan beantwoording zijn toegekomen zou ik willen vragen alstublieft alsnog 10 tot 15 minuten van uw tijd beschikbaar te stellen om uw ervaringen met medezeggenschap te delen! Uw bijdrage is van groot belang voor mijn afstuderen **en** de uitkomsten kunnen van invloed zijn op de eerstvolgende wijziging van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek ten aanzien van het verbeteren van het initiatiefrecht van de student door middel van de medezeggenschapsraad!

De deadline is vanwege vakanties verschoven naar woensdag **19 mei a.s.** Alvast dank voor uw bereidwilligheid!

Janine van Harsseelaar-Timmer

Student Bestuurskunde

Center for Higher Education Policy Studies

LINK NAAR VRAGENLIJST (aanklikken of kopiëren): www.thesisools.com/web/?id=134227

NB: Van 9 universiteiten waren alle namen en emailadressen gewoon op de website te vinden van de overige 4 zijn slechts op een paar onderdelen de gegevens via de griffie/het secretariaat verkregen.

BIJLAGE 2

VRAGENLIJST

De vragenlijst is via de site www.thesistool.com verwerkt tot een digitale lijst (zonder reclameboodschappen). De antwoorden werden automatisch verzameld en weergegeven in een Excel-file, een tekstfile en een overzicht met een procentuele weergave per vraag.

VRAGENLIJST VOOR UNIVERSITEITSRAADSLEDEN, APRIL 2010

Dit is een vragenlijst in het kader van een onderzoek over 'de werking van' en 'de opvattingen over' het huidige stelsel van medezeggenschap van de dertien Nederlandse universiteiten.

De vragenlijst is onderverdeeld in 10 hoofdvragen en het invullen duurt naar schatting 10 tot 15 minuten. Uw deelname wordt buitengewoon op prijs gesteld!

1. TIJDSBESLAG

1A. Hoeveel uur besteedt u naar schatting gemiddeld per maand aan het raadslidmaatschap?

Totaal aantal uren:

1B. Hoeveel uur besteedt u als raadslid naar schatting gemiddeld per maand aan de hierna genoemde onderdelen?

- Bijwonen en voorbereiden vergaderingen universiteitsraad: uur
- Bijwonen en voorbereiden vergaderingen raadscommissies: uur
- Bijwonen en voorbereiden fractievergaderingen: uur
- Onderhouden contacten met de eigen achterban: uur
- Onderhouden contacten met willekeurige leden van de universiteit: uur
- Onderhouden contacten met belangrijke organisaties zoals,
faculteiten, studentenverenigingen: uur
- Anders, te weten:: uur

1C. Hoelang bent u al raadslid? jaar

1D. Bent u de laatste 5 jaar bestuurslid (geweest) van één of meer andere organisaties en zo ja hoelang?

- Neen
- Ja, namelijk:
 -jaar van
 -jaar van
 -jaar van

2. ACHTERBAN

2A. Op welke universiteit bent u universiteitsraadslid?

- Technische Universiteit Delft
- Erasmus Universiteit Rotterdam
- Maastricht University
- Radboud Universiteit Nijmegen
- Rijksuniversiteit Groningen
- Technische Universiteit Eindhoven
- Universiteit Leiden
- Universiteit Twente
- Universiteit Utrecht
- Universiteit van Amsterdam
- Universiteit van Tilburg
- Vrije Universiteit Amsterdam
- Wageningen University & Research centre

2B. Tot welke geleding van de universiteit behoort u?

- Studenten
- Wetenschappelijk personeel
- Ondersteunend personeel
- Ik ben van buiten de universitaire gemeenschap

2C. Welk belang behoort u als raadslid naar uw eigen mening primair te behartigen?

- Belang eigen achterban
- Belang eigen faculteit
- Belang gehele universiteit
- Belang van de samenleving

2D. Vindt u dat een universiteitsraadslid gebonden is aan de mening van de eigen achterban en zich daardoor moet laten leiden?

- Een raadslid behoort zich te laten leiden door de eigen achterban
- Een raadslid behoort zich *niet* te laten leiden door de eigen achterban

2E. Hoe vaak heeft u de afgelopen raadsjaar naar schatting contact gehad met (individuele contacten uit) uw achterban?

- Geen enkele keer
- Eén of twee keer
- Drie tot zes keer
- Zeven tot elf keer
- Twaalf keer of meer

3. MOGELIJKE VEREISTEN

3. Van welk belang zijn volgens u de onderstaande vereisten voor het goed functioneren van de universiteitsraad?

▪ Frequent overleg:	Belang:
zeer groot/groot/enig/gering/geen
▪ Snel en daadkrachtig handelen:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
▪ Consensus:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
▪ Elkaar overtuigen:	zeer groot/groot/enig/gering/geen

- Duidelijk maken meningsverschillen: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Meerderheidsvorming: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Uitwisselen argumenten: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Verdedigen eigen standpunt: zeer groot/groot/enig/gering/geen

4. TAKEN EN INFORMATIEKANALEN

4A. De volgende taken horen mogelijk tot het raadswerk. Van welk belang vindt u die taken voor het vervullen van uw raadswerk?

	Belang:
a. Het bepalen van hoofdlijnen van het universiteitsbeleid:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
b. Het controleren van het College van Bestuur:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
c. Het opkomen voor de belangen van individuen
die zich tot mij wenden:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
d. Het opkomen voor belangen van bepaalde groepen
die zich tot mij wenden:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
e. Het vertegenwoordigen van mensen die mij hebben
gekozen:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
f. Het vertegenwoordigen van de hele universitaire
gemeenschap:	zeer groot/groot/enig/gering/geen

4B. Welke van de onder 4A genoemde taken vindt u het belangrijkste? U hoeft uitsluitend de bijbehorende letter te vermelden.

- Belangrijkst
- Op één na belangrijkste
- Op twee na belangrijkste

4C. Van welk belang zijn contacten met onderstaande personen, organisaties, media, als informatiekanalen voor uw raadswerk?

	Belang:
▪ Studenten:	zeer groot/groot /enig/gering/geen
▪ Ondersteunend en beheerspersoneel:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
▪ Wetenschappelijk personeel:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
▪ Het faculteitsbestuur:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
▪ De universiteitsraad:	zeer groot/groot/enig/gering/geen
▪ Ambtelijke ondersteuners universiteitsraad:	zeer groot/groot/enig/gering/geen

- Het College van Bestuur: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Raadsleden van de eigen faculteit: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Raadsleden van andere faculteiten: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Raadsleden van andere universiteiten: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- De eigen vakgroep: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- De Vereniging van Nederlandse Universiteiten VSNU: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- De universitaire pers: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Vaktijdschriften en –publicaties: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Bedrijfsleven: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Maatschappelijke organisaties: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Vakbonden: zeer groot/groot/enig/gering/geen

5. FACILITEITEN: BESCHIKBAARHEID EN BELANG

5A. Over welke faciliteiten heeft u als raadslid de beschikking? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Ambtelijke ondersteuning
- Scholingsmogelijkheden
- Vergoeding voor scholingsmogelijkheden
- Vergoeding voor congresbezoek
- Anders, namelijk:

5B. Van welk belang vindt u de onderstaande faciliteiten voor het functioneren van een raadslid?

Belang:

- Ambtelijke ondersteuning: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Scholingsmogelijkheden: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Vergoeding voor scholingsmogelijkheden: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Vergoeding voor congresbezoek: zeer groot/groot/enig/gering/geen
- Anders, namelijk: zeer groot/groot/enig/gering/geen

5C. Zijn er nog andere faciliteiten die u van belang vindt voor het functioneren van een raadslid?

.....

Van welk belang vindt u de onder 5C toegevoegde faciliteit?

Belang door u genoemde faciliteit: zeer groot/groot/enig/ gering belang.

6. MEDIA

6A. Maakt u wel eens gebruik van media (zoals kranten, week- en vakbladen, radio en televisie) om uw ideeën over het universitaire beleid uit te dragen?

- Neen; u kunt verder met **vraag 7**
 Ja.

Zo ja, hoeveel keer per jaar doet u dat op eigen initiatief?

- Nooit
 Minder dan één keer per jaar
 Eén keer per jaar
 Eén keer per half jaar
 Eén keer per maand of vaker

Zo ja, hoeveel keer per jaar doet u dat op initiatief van de media?

- Nooit
 Minder dan één keer per jaar
 Eén keer per jaar
 Eén keer per half jaar
 Eén keer per maand of vaker

7. VERHOUDING EN ROLLEN UNIVERSITEITSRAAD EN COLLEGE VAN BESTUUR

7A. Wie behoort volgens u de hoofdlijnen van het universitaire beleid te bepalen?

- De universiteitsraad
 Het College van Bestuur
 De universiteitsraad en het College samen

7B. Wie bepaalt volgens u feitelijk de hoofdlijnen van het universitaire beleid?

- De universiteitsraad
 Het College van Bestuur
 De universiteitsraad en het College samen

7C. Heeft de raad volgens u voldoende aandeel in het tot stand komen van universitair beleid?

- Ja; u kunt verder met **vraag 7D**
 Neen

Zo niet, in welke mate zijn de onderstaande redenen hiervan de oorzaak?

▪ Gebrek aan eensgezindheid	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Gebrek aan deskundige raadsleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Gebrek aan informatie door Collegeleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Onvoldoende formele bevoegdheden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Te grote volgzzaamheid van veel raadsleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Tijdsgebrek bij raadsleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Te late inschakeling raadsleden bij besluitvorming	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Anders, namelijk:	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet

7D. Is de raad volgens u voldoende in staat het College te controleren?

- Ja; u kunt verder met **vraag 7E**
- Neen.

Zo niet, in welke mate zijn de onderstaande redenen hiervan de oorzaak?

▪ Gebrek aan eensgezindheid	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Gebrek aan deskundige raadsleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Gebrek aan informatie door Collegeleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Onvoldoende formele bevoegdheden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Te grote volgzzaamheid van veel raadsleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Tijdsgebrek bij raadsleden	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Te late inschakeling raadsleden bij besluitvorming	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet
▪ Anders, namelijk:	zeer sterk/sterk/enigszins/nauwelijks/niet

7E. Hoe groot is volgens u de bereidheid van het College van Bestuur om beleidsvoorstellen of verzoeken tot bijstelling van beleid vanuit de raad te honoreren?

- Zeer groot
- Groot
- Gering
- Zeer gering

7F. Hoe beoordeelt u de bereidheid van het College van Bestuur om de raad uit eigen beweging te informeren over de uitvoering van universitair beleid?

- Zeer groot
- Groot
- Gering
- Zeer gering

7G. Hoe beoordeelt u de bereidheid van het College van Bestuur om de raad desgevraagd te informeren over de uitvoering van universitair beleid?

- Zeer groot
- Groot
- Gering
- Zeer gering

7H. Welke van de onderstaande mogelijke hulpbronnen zouden overwegend bij de universiteitsraad dan wel bij het College van Bestuur moeten liggen, of zouden beide hierover in gelijke mate moeten kunnen beschikken?

▪ Bestuurlijke vaardigheden:	Ter beschikking van:
raad/college/beide
▪ Kennis van wet- en regelgeving:	raad/college/beide
▪ Kennis van de werkvloer:	raad/college/beide
▪ Vertrouwen en/of steun van de leden van de universiteit:	raad/college/beide

- Deskundige ondersteuning: raad/college/beide
- Contacten met andere actoren (bijvoorbeeld bedrijfsleven): raad/college/beide
- Contact met de media: raad/college/beide

8. TWEE BELANGRIJKE RAADSBEVOEGDHEDEN: BEGROTING EN STRATEGISCH PLAN

8A. Hoe vaak heeft u met betrekking tot de universitaire begroting van de onderstaande bevoegdheden gebruik gemaakt?

	Gebruikt:
▪ Indienen motie:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Indienen amendement:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Mondeling/Schriftelijk vragen van informatie aan het College:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Het vragen van een interpellatie:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Het schrijven van een beleidsnotitie voor fractie of commissie:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Woordvoerschap namens de fractie in de raad:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Woordvoerschap namens de fractie in een commissie:	nooit/1 keer/> 1 keer

8B. Hoe *effectief* acht u de onderstaande bevoegdheden in het kader van uw beleidsbepalende en controlerende rol van de raad met betrekking tot de universitaire begroting?

	Effectief:
▪ Indienen motie:	zeer/enigszins/niet
▪ Indienen amendement:	zeer/enigszins/niet
▪ Mondeling/Schriftelijk vragen van informatie aan het College:	zeer/enigszins/niet
▪ Het vragen van een interpellatie:	zeer/enigszins/niet
▪ Het schrijven van een beleidsnotitie voor fractie of commissie:	zeer/enigszins/niet
▪ Woordvoerschap namens de fractie in de raad:	zeer/enigszins/niet
▪ Woordvoerschap namens de fractie in een commissie:	zeer/enigszins/niet

8C. Hoe vaak heeft u met betrekking tot het strategisch plan van de onderstaande bevoegdheden gebruik gemaakt?

	Gebruikt:
▪ Indienen motie:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Indienen amendement:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Mondeling/Schriftelijk vragen van informatie aan het College:	nooit/1 keer/> 1 keer
▪ Het vragen van een interpellatie:	nooit/1 keer/> 1 keer

- Het schrijven van een beleidsnotitie voor fractie of commissie: nooit/1 keer/> 1 keer
- Woordvoerderschap namens de fractie in de raad: nooit/1 keer/> 1 keer
- Woordvoerderschap namens de fractie in een commissie: nooit/1 keer/> 1 keer

8D. Hoe *effectief* acht u de onderstaande bevoegdheden in het kader van uw beleidsbepalende en controlerende rol van de raad met betrekking tot het strategisch plan?

	Effectief:
▪ Indienen motie:	zeer/enigszins/niet
▪ Indienen amendement:	zeer/enigszins/niet
▪ Mondeling/Schriftelijk vragen van informatie aan het College:	zeer/enigszins/niet
▪ Het vragen van een interpellatie:	zeer/enigszins/niet
▪ Het schrijven van een beleidsnotitie voor fractie of commissie:	zeer/enigszins/niet
▪ Woordvoerderschap namens de fractie in de raad:	zeer/enigszins/niet
▪ Woordvoerderschap namens de fractie in een commissie:	zeer/enigszins/niet

9. RELATIE MET LEDEN C.Q. KIEZERS VAN DE UNIVERSITEIT

9A. Wat moet een raadslid doen als hij/zij een andere mening denkt te hebben dan de leden/kiezers van de universiteit?

- Stemmen overeenkomstig de mening van de leden
- Stemmen overeenkomstig zijn/haar eigen mening

9B. Deze vraag is uitsluitend voor studentenraadsleden: In welke mate zijn volgens u de meeste studenten geïnteresseerd in hetgeen er speelt in de universiteitsraad?

- Absoluut niet
- Nauwelijks
- Tamelijk
- Zeer geïnteresseerd

9C. Deze vraag is uitsluitend voor studentenraadsleden: In welke mate zijn volgens u de meeste studenten op de hoogte van hetgeen er speelt in de universiteitsraad?

- Absoluut niet
- Nauwelijks
- Tamelijk
- Zeer geïnteresseerd

9D. Deze vraag is uitsluitend voor personeelsraadsleden: In welke mate zijn volgens u de meeste personeelsleden geïnteresseerd in hetgeen er speelt in de universiteitsraad?

- Absoluut niet
- Nauwelijks
- Tamelijk
- Zeer geïnteresseerd

9E. Deze vraag is uitsluitend voor personeelsraadsleden: In welke mate zijn volgens u de meeste personeelsleden op de hoogte van hetgeen er speelt in de universiteitsraad?

- Absoluut niet
- Nauwelijks
- Tamelijk
- Zeer geïnteresseerd

9F. Hieronder vindt u zes taken die een raadslid kan vervullen. Wilt u door middel van een letter aangeven wat volgens u studenten dan wel personeel de drie belangrijkste taken vinden die u als raadslid zou moeten vervullen?

- A. Bepalen hoofdlijnen universiteitsbeleid
- B. Controleren College van Bestuur
- C. Opkomen voor belangen van individuen die zich tot mij wenden
- D. Opkomen van belangen van bepaalde groepen die zich tot mij wenden
- E. Vertegenwoordigers van kiezers die mij gekozen hebben
- F. Vertegenwoordigen hele universitaire gemeenschap

- Studenten vinden volgens mij het belangrijkste (letter):
- Studenten vinden volgens mij het een na belangrijkste (letter):
- Studenten vinden volgens mij het twee na belangrijkste (letter):
- Personeel vindt volgens mij het belangrijkste (letter):
- Personeel vindt volgens mij het een na belangrijkste (letter):
- Personeel vindt volgens mij het twee na belangrijkste (letter):

10. TOT SLOT

In hoeverre bent u het eens met de volgende vier stellingen:

A. Voor het adequaat uitoefenen van mijn taken als raadslid beschik ik doorgaans over te weinig informatie.

- helemaal eens
- enigszins eens
- niet eens/niet oneens
- enigszins oneens
- helemaal oneens

B. Bij het laten uitvoeren van mijn taken laat ik mij leiden door de opvattingen van mijn achterban.

- helemaal eens
- enigszins eens
- niet eens/niet oneens
- enigszins oneens
- helemaal oneens

C. Het College van Bestuur bepaalt feitelijk het beleid van de universiteit.

- helemaal eens
- enigszins eens
- niet eens/niet oneens
- enigszins oneens
- helemaal oneens

D. De universiteitsraad wordt doorgaans te laat ingeschakeld in het besluitvormingsproces.

- helemaal eens
- enigszins eens
- niet eens/niet oneens
- enigszins oneens
- helemaal oneens

Eventuele op- en aanmerkingen naar aanleiding van deze vragenlijst kunt u hier vermelden:

Wilt u persoonlijk op de hoogte gebracht worden van de uitkomsten van dit onderzoek, dan verzoeken wij u hier uw naam en e-mailadres te vermelden:

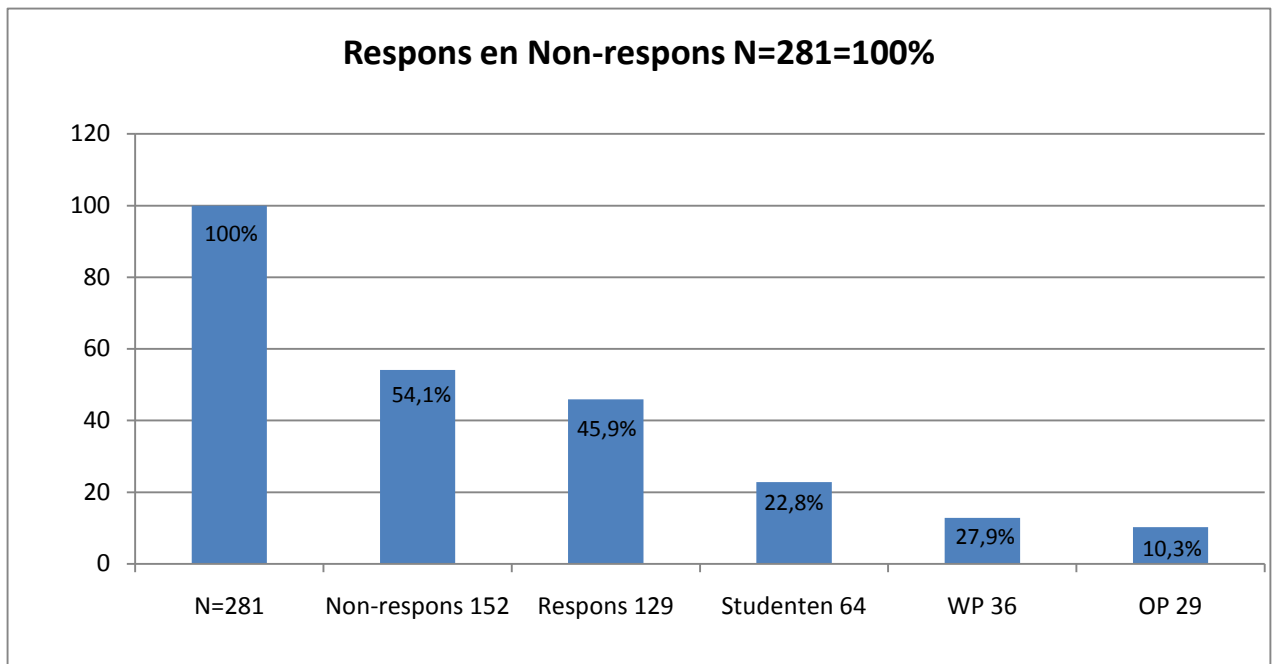
.....

U bent aan het eind gekomen van deze vragenlijst. Heel hartelijk dank voor uw medewerking!

VERSTUREN

BIJLAGE 3

Tabel 1: Respons en non-respons schriftelijke enquête

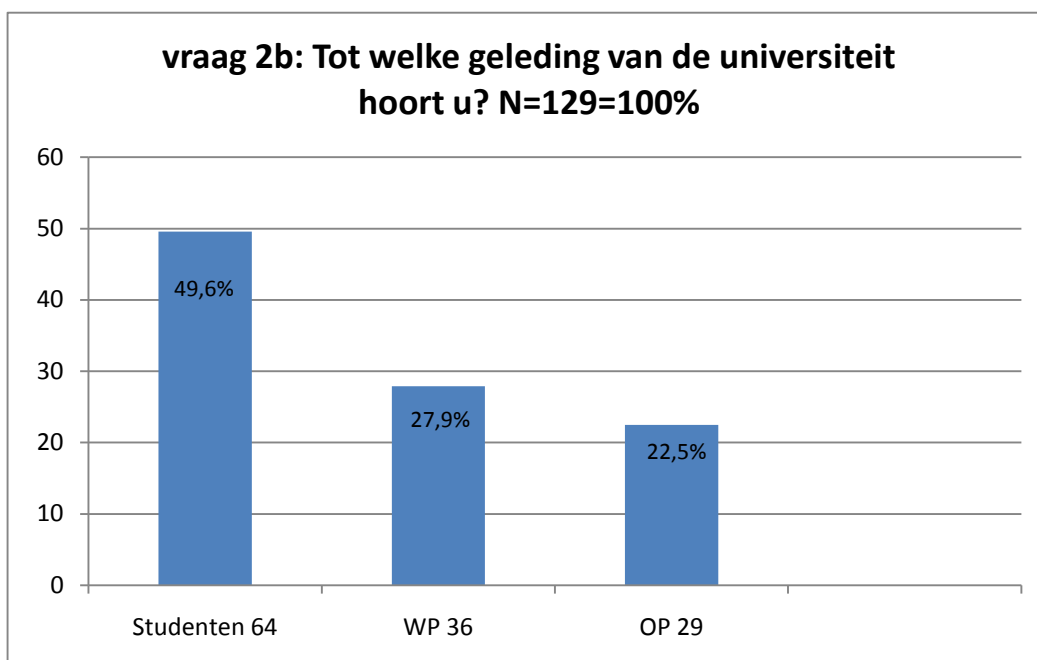

N = totaal aantal aangeschreven universiteitsraadsleden

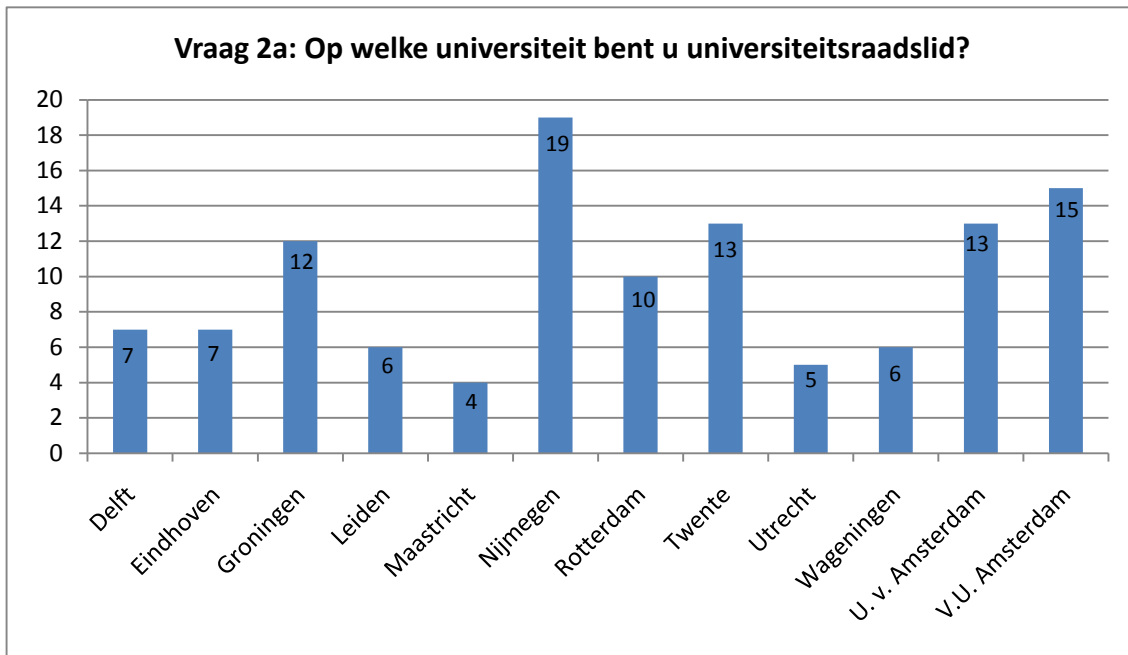
WP = wetenschappelijk personeel

OP = ondersteunend personeel

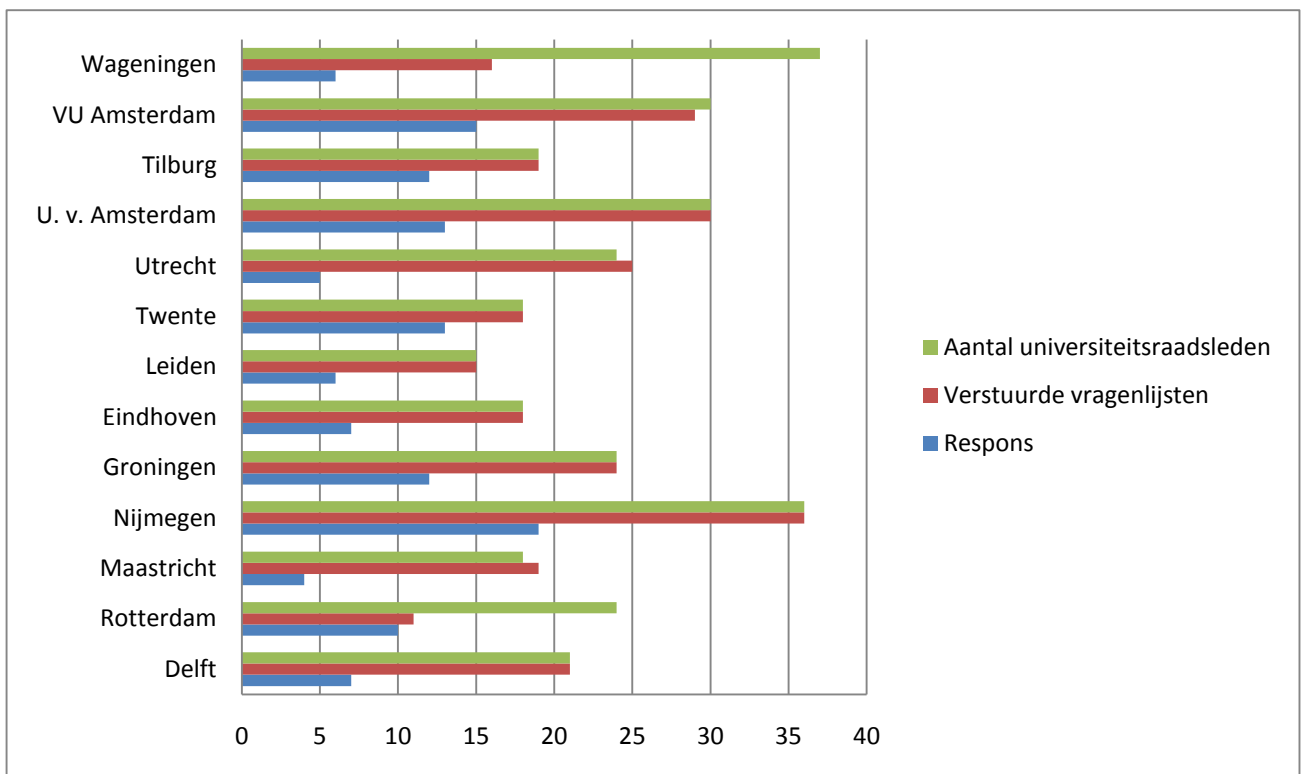
Tabel 2: Geleding universiteit waarbij respondenten horen

Tabel 3: Universiteit waartoe respondenten behoren

Tabel 4: Totaal aantal universiteitsraadsleden, verstuurde vragenlijsten en respons

Universiteit met gedeelde raad	Aantal leden	Verstuurde vragenlijsten	Respons	Universiteit met ongedeelde raad formeel max. 24 leden	Aantal leden	Verstuurde vragenlijsten	Respons
1. Vrije Universiteit Amsterdam	30	SR 9, OR 20 totaal 29 (96,6%)	15 (51,7%) (50%)	5. Technische Universiteit Delft*	21	21	7 (33,3%) (33,3%)
2. Universiteit van Amsterdam	30	SR 12, OR 18 totaal 30 (100%)	13 (43%) (43,3%)	6. Erasmus Universiteit Rotterdam	24	11	10 (90,9%) (41,7%)
3. Radboud Universiteit Nijmegen	36	SR 13, OR 23 totaal 36 (100%)	19 (52,8%) (52,8%)	7. Maastricht University**	18	19	4 (21%) (22,2%)
4. Wageningen University & Research centre***	37	SR 7, OR 9 totaal 16 (43%)	6 (37,5%) (16,2%)	8. Rijksuniversiteit Groningen: SR: 12, PR 12	24	24	12 (50%) (50%)
				9. Technische Universiteit Eindhoven	18	18	7 (38,9%) (38,9%)
				10. Universiteit Leiden	15	15	6 (40%) (40%)
				11. Universiteit Twente: SR 9, PR 9	18	18	13 (72,2%) (72,2%)
				12. Universiteit Utrecht**	24	25	5 (20%) (20,8%)
				13. Universiteit van Tilburg	19	19	12 (63,2%) (63,2%)
Totaal	133	111	53	Totale respons: 129, non-respons 152	181	170	76

BILAGE 4
Tabel 5: Totaal aantal raadsleden, vragenlijsten en respondenten

Toelichting: de percentages in het **zwart** zijn de vragenlijsten die zijn ontvangen ten opzichte van het verstuurde aantal, de percentages in het **rood** zijn de ontvangen vragenlijsten ten opzichte van het totaal aantal medezeggenschapsleden.

*Delft: de Studentenraad bestaat sinds een paar jaar niet meer; er is alleen een Ondernemingsraad.

**Utrecht: de Universiteitsraad heeft 24 leden en een onafhankelijk voorzitter, vandaar dat 25 vragenlijsten zijn verstuurd. Maastricht heeft 18 leden en een onafhankelijk voorzitter vandaar 19 vragenlijsten verstuurd.

***Wageningen: op verzoek van het secretariaat is alleen aan Nederlandstalige studenten een vragenlijst gestuurd. Ten behoeve van de Centrale Ondernemingsraad en de Gezamenlijke vergadering is aan twee secretarissen en twee voorzitters het verzoek gedaan de vragenlijst door te sturen.

TABEL 6: BEVINDINGEN			
ROLOPVATTING (1997 Sahertian; faculteitsraadsleden)			
Focus en stijl representatie	1997	2005	2010
Vraag 4Ad: Het opkomen voor het <i>belang</i> van bepaalde groepen en mijn kiezers is voor het vervullen van het raadswerk van groot tot zeer groot belang (normatief)			73,2
Vraag 4Ae: Het opkomen voor het <i>belang</i> van mijn kiezers (2010)/eigen geleding of vakgroep (1997) is voor het vervullen van het raadswerk van groot tot zeer groot belang (normatief)		33	58,3
Vraag 4Af: Het opkomen voor het <i>belang</i> van alle universiteitsleden (2010)/hele faculteit (1997) is voor het vervullen van het raadswerk van groot tot zeer groot belang (normatief)		59	89,7
Vraag 2c: Primair behoort het raadslid het <i>belang</i> van de eigen achterban (2010)/eigen geleding of vakgroep (1997) te behartigen (normatief)	norm: 20 feit: 38		28,7
Vraag 2c: Primair behoort het raadslid het <i>belang</i> van de hele faculteit (1997)/universiteit (2010) te behartigen (normatief)	norm: 80 feit: 62		65,9
Vraag 2d: Een universiteitsraadslid behoort zich te laten leiden door de <i>mening</i> van de eigen achterban (normatief)	37		57,8
Vraag 9a: Als het raadslid een andere <i>mening</i> denkt te hebben dan behoort de eigen mening leidend te zijn (normatief)	68		73,1
Vraag 10B: Bij het uitvoeren van mijn taak laat ik mij leiden door de <i>opvattingen</i> van mijn eigen achterban; enigszins tot helemaal eens (feitelijk)	68		50,4
Vraag 3: Het belang van kenmerken van redelijk overleg is groot tot zeer groot (normatief):	96		
-Uitwisselen argumenten	87		94,5
-Duidelijk maken meningsverschillen	71		76,6
-Elkaar overtuigen	60		64,1
-Consensus	55		53,1
PERCEPTIE (1997 Sahertian; faculteitsraadsleden)	1997	2005	2010
Vraag 9b: Volgens 86,7% studentenraadsleden zijn studenten niet/nauwelijks geïnteresseerd in de universiteitsraad	66	Krap < 50%	86,7
Vraag 9d: Volgens 75% personeelsraadsleden is personeel niet/nauwelijks geïnteresseerd in de universiteitsraad			75,0 (gem. 80,5)
Vraag 9c: Volgens 91,7% studentenraadsleden zijn studenten niet/nauwelijks op de hoogte van wat speelt in de raad	63		91,7
Vraag 9e: Volgens 68,9% personeelsraadsleden is personeel niet/nauwelijks op de hoogte van wat speelt in de raad			68,9 (gem. 80,3)
Vraag 9f: Volgens 31,6% raadsleden vinden studenten het vertegenwoordigen van kiezers de belangrijkste taak	77		31,6
Vraag 9f: Volgens 13% raadsleden vindt personeel het vertegenwoordigen van kiezers de belangrijkste taak			13,0
Vraag 9f: Volgens 19,4% raadsleden vinden studenten het controleren van het college de belangrijkste taak	76		19,4
Vraag 9f: Volgens 38% raadsleden vindt personeel het controleren van het college de belangrijkste taak			38,0

GEDRAG: MACHT EN INVLOED (1997 Van de Laar; universiteitsraadsleden)			
Bepalen en controleren universiteitsbeleid	1997	2005	2010
Vraag 2e: 12 keer of meer per jaar contact met de achterban (feitelijk)	50	84,0	56,6
Vraag 6A: Het raadslid maakt nooit gebruik van media om ideeën over universiteitsbeleid uit te dragen (feitelijk)	55		34,9
Vraag 4Aa: Het bepalen van beleid op hoofdlijnen is voor het vervullen van het raadswerk van groot tot zeer groot belang (normatief)			80,2
Vraag 7c: De raad heeft voldoende aandeel in het tot stand komen van universitair beleid (feitelijk)	31	49	53,6
Vraag 7a: Het college van bestuur behoort de hoofdlijnen van het universitaire beleid te bepalen (normatief)	10		40,8
Vraag 7b: Het college van bestuur bepaalt feitelijk de hoofdlijnen van het universitaire beleid (feitelijk)	70		77,6
Vraag 10c: Het college van bestuur bepaalt feitelijk het beleid van de universiteit: enigszins tot helemaal eens (feitelijk)	77		86,0
Vraag 7a: Het college van bestuur en de universiteitsraad behoren samen het universitaire beleid te bepalen (normatief)	78		57,6
Vraag 7b: Het college van bestuur en de universiteitsraad bepalen feitelijk samen het universitaire beleid (feitelijk)	27		22,4
Vraag 7d: De raad is voldoende in staat het college van bestuur te controleren (feitelijk)	47	71	57,6
Vraag 10a: Voor het adequaat uitvoeren van taken beschik ik over te weinig informatie: enigszins tot helemaal eens (feitelijk)	48	genoemd	39,2
Vraag 5a: De beschikking over ambtelijke ondersteuning (feitelijk)	83		86,5
Vraag 5b: Ambtelijke ondersteuning is voor het functioneren van een raadslid van groot tot zeer groot belang (normatief)	82		89,7
Vraag 10d: De universiteitsraad wordt doorgaans te laat ingeschakeld in het besluitvormingsproces		45	65,0
Vraag 7f: De bereidheid bij het college van bestuur om <i>uit zichzelf</i> de raad te informeren is groot tot zeer groot		58	46,4
Vraag 7g: De bereidheid bij het college van bestuur om <i>desgevraagd</i> de raad te informeren is groot tot zeer groot		80	82,0
Vraag 8a: Met betrekking tot de begroting heb ik als raadslid 1 of meer keer informatie gevraagd	90		76,7
Vraag 8a: Met betrekking tot de begroting heb ik als raadslid 1 of meer keer een motie ingediend	53		13,3
Vraag 8a: Met betrekking tot de begroting heb ik als raadslid 1 of meer keer een interpellatie gevraagd	24		29,9

BIJLAGE 6

Tabel 7: Aantal jaren ervaring met bestuursfuncties (in %)

	Vraag 1c: Aantal jaren ervaring als universiteitsraadslid		Vraag 1d: Jaren ervaring als bestuurslid in andere organisaties	
	1997	2010	1997	2010
Onbekend, geen of < 1 jaar	32	3,9	48	51,1
1 tot 3 jaar	32	68,0	13	24,8
3 tot 5 jaar	15	15,6	6	5,4
5 tot 7 jaar	10	6,3	6	4,7
7 of meer jaar	11	6,3	27	14,0
Total	100	100	100	100
	N=124	N=128	N=124	N=129

Tabel 8: Rolopvatting raadsleden, 1997 en 2010 (in %)

Focus en stijl van representatie	1997	2010
Vraag 2c: Het raadslid behoort primair het belang van de eigen achterban (2010)/eigen geleding of vakgroep (1997) te behartigen (normatief; 1997 normatief en feitelijk)	20 N=165 38 N=162	28,7 N=129
Vraag 2c: Het raadslid behoort primair het belang van de gehele faculteit (1997) /universiteit (2010) te behartigen (normatief; 1997 normatief en feitelijk)	80 N=165 62 N=162	65,9 N=129
Vraag 2d: De mening van de eigen achterban c.q. mijn kiezers behoort leidend te zijn (normatief)	37 N=165	57,8 N=128
Vraag 4a: Opkomen voor het belang van de eigen geleding/vakgroep (1997)/ mijn kiezers (2010) is van groot tot zeer groot belang (normatief)		58,3 N=127
Vraag 4a: Opkomen voor het belang van de faculteit (1997)/universiteit (2010): van groot tot zeer groot belang (normatief)		89,7 N=126
Vraag 9a: Bij een andere mening stemt het raadslid overeenkomstig de eigen mening (normatief)	68 N=163	73,1 N=119
Stelling 10b: Bij het uitvoeren van mijn taak laat ik me leiden door de opvattingen van mijn eigen achterban c.q. mijn kiezers: enigszins tot helemaal eens (feitelijk)	68 N=166	50,4 N=119

Tabel 9: Belang vier aspecten voor functioneren in universiteitsraad, 1997 en 2010 (in %)

	Vraag 3: Belang voor goed functioneren universiteitsraad	
	1997 N=166	2010
Van groot tot zeer groot belang:		
Argumenten uitwisselen	87	94,5 N=128
Duidelijk maken meningsverschil	71	76,6 N=128
Elkaar overtuigen	60	64,1 N=128
Consensus	55	53,1 N=128

Tabel 10: Perceptie raadsleden betreffende interesse, betrokkenheid en belangrijkste taken, 1997 en 2010 (in %)

PERCEPTIE	1997	2010
Vraag 9b: In welke mate zijn volgens studentenraadsleden studenten niet/nauwelijks geïnteresseerd in de universiteitsraad	66	86,7 N=60
Vraag 9d: In welke mate is volgens personeelsraadsleden personeel niet/nauwelijks geïnteresseerd in de universiteitsraad		75,0 N=60
Vraag 9c: In welke mate zijn volgens studentenraadsleden studenten niet/nauwelijks op de hoogte van wat speelt in de raad	63	91,7 N=60
Vraag 9e: In welke mate is volgens personeelsraadsleden personeel niet/nauwelijks op de hoogte van wat speelt in de raad		68,9 N=61
Vraag 9f: Volgens raadsleden vinden <i>studenten</i> vertegenwoordigen van kiezers de belangrijkste taak	77 N=166	31,6 N=98
Vraag 9f: Volgens raadsleden vinden <i>studenten</i> controleren van het college de belangrijkste taak	76 N=166	19,4 N=98
Vraag 9f: Volgens raadsleden vindt <i>personeel</i> vertegenwoordigen van kiezers de belangrijkste taak	Alle respon- denten	38,0 N=92
Vraag 9f: Volgens raadsleden vindt <i>personeel</i> controleren van het college de belangrijkste taak	samen	23,9 N=92

Tabel 11: Aandeel universiteitsraad in twee belangrijke taken, 1997 en 2010 (in %)

	Vraag 7c: Heeft de raad een voldoende aandeel in de totstandkoming van het universitaire beleid?		Vraag 7d: Is de raad voldoende in staat het college te controleren?	
	1997	2010	1997	2010
Ja	31	53,6	47	57,6
Neen	69	46,4	53	42,4
Totaal	100	100,0	100	100,0
	N=124	N=125	N=124	N=125

Tabel 12: Aandeel raad in bepalen universiteitsbeleid, 1997 en 2010 (in %)

	Vraag 7b: Wie bepaalt feitelijk de hoofdlijnen van het universitaire beleid?		Vraag 7a: Wie behoort de hoofdlijnen van het universitaire beleid te bepalen?	
	1997	2010	1997	2010
Raad	3	0	12	1,6
College	70	77,6	10	40,8
Raad en College	27	22,4	78	57,6
Totaal	100	100,0	100	100,0
	N=124	N=125	N=124	N=125

Tabel 13: Mate waarin het CvB het beleid bepaalt, 1997 en 2010 (in %)

	Stelling 10c: Het college van bestuur bepaalt <i>feitelijk</i> het universiteitsbeleid	
	1997	2010
Helemaal eens	38	53,7
Enigszins eens	39	32,2
Niet eens/niet oneens	9	5,0
Enigszins oneens	8	7,4
Helemaal oneens	6	1,7
Totaal	100	100,0
	N=124	N=121

Tabel 14: Gebruik drie bevoegdheden, 1997 en 2010 (in %)

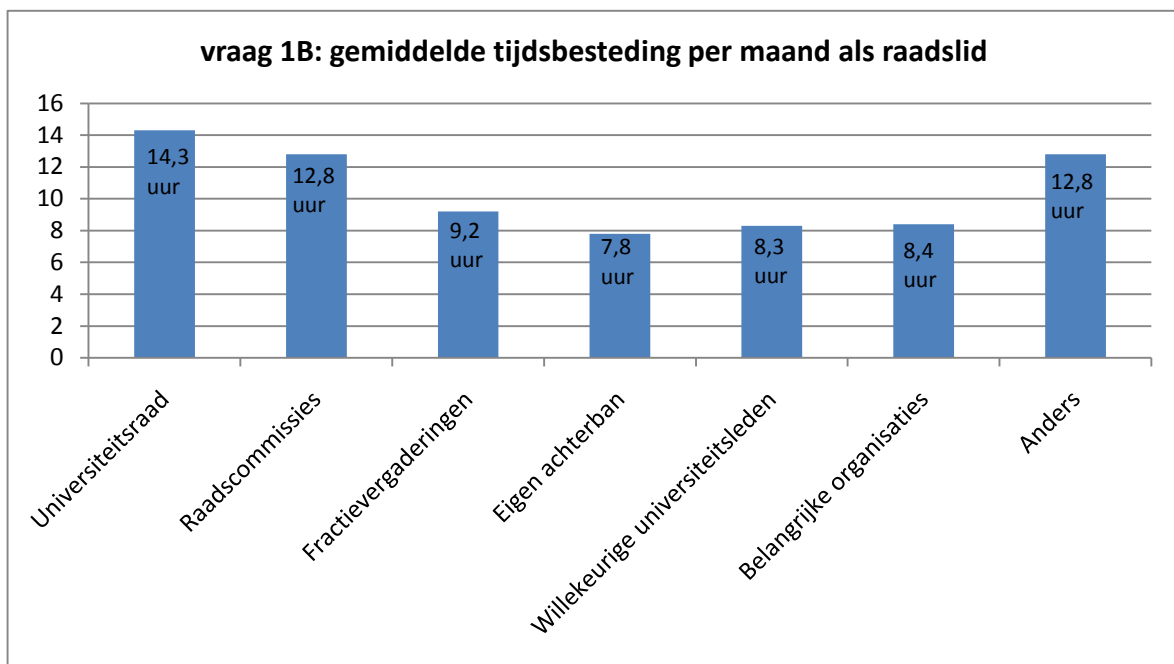
Vraag 8a: Hoe vaak heeft u m.b.t. de universitaire begroting de volgende bevoegdheden gebruikt?						
	Vragen om informatie		Indienen motie		Interpellatie	
	1997 N=122	2010 N=120	1997 N=124	2010 N=120	1997 N=124	2010 N=117
Nooit	6	23,0	47	86,7	66	70,1
1 keer	6	16,7	18	7,5	11	7,7
Vaker	84	60,0	35	5,8	13	22,2
Totaal	100	100,0	100	100,0	100	100,0
	N=122	N=120	N=124	N=120	N=124	N=117

BIJLAGE 7

Vraag 1B: Hoeveel uur besteedt u als raadslid naar schatting gemiddelde per maand aan de volgende onderdelen:

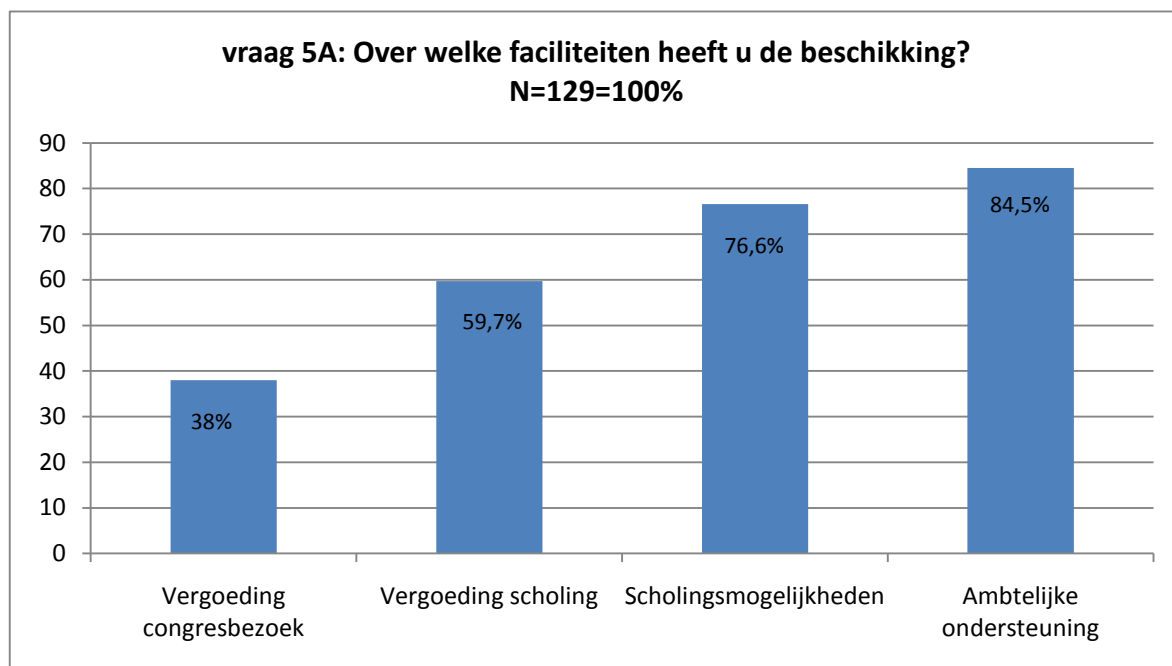
- Bijwonen en voorbereiden vergaderingen universiteitsraad: 14,3 uur, N=128
- Bijwonen en voorbereiden vergaderingen raadscommissies: 12,8 uur, N=123
- Bijwonen en voorbereiden fractievergaderingen: 9,2 uur, N=103
- Onderhouden contacten met de eigen achterban: 7,8 uur, N=105
- Onderhouden contacten met willekeurige universiteitsleden: 8,3 uur, N=110
- Onderhouden contacten met belangrijke organisaties zoals, faculteiten, studentenverenigingen: 8,4 uur, N=106
- Anders: 12,8 uur, N=57

Tabel 15: Gemiddelde tijdsbesteding per maand als raadslid

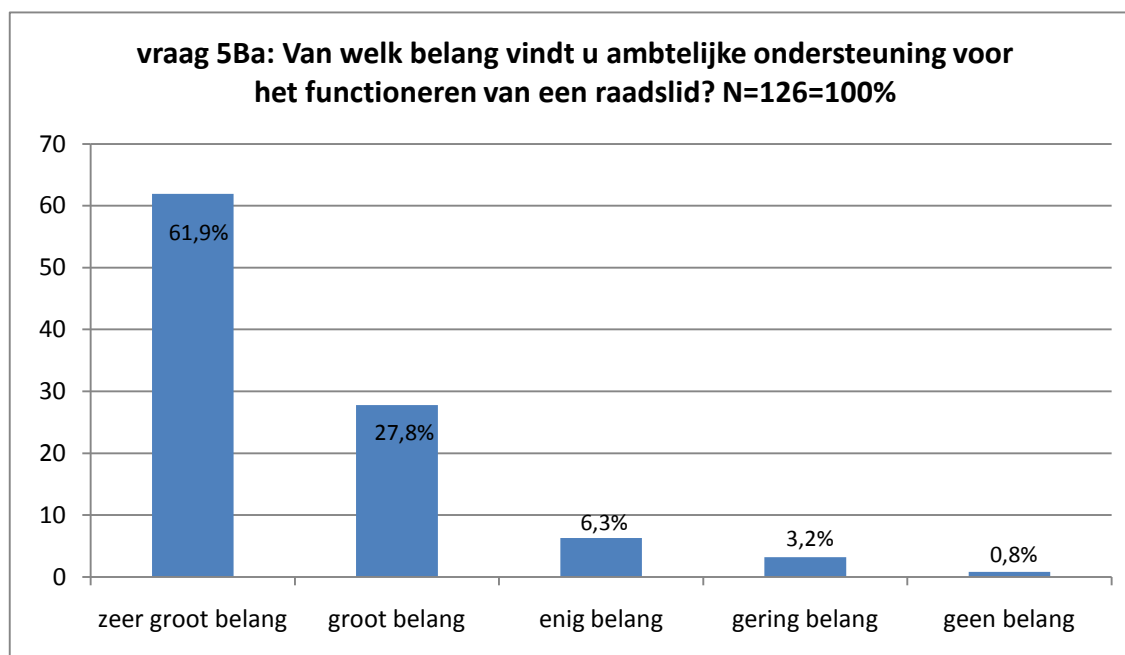

BIJLAGE 8

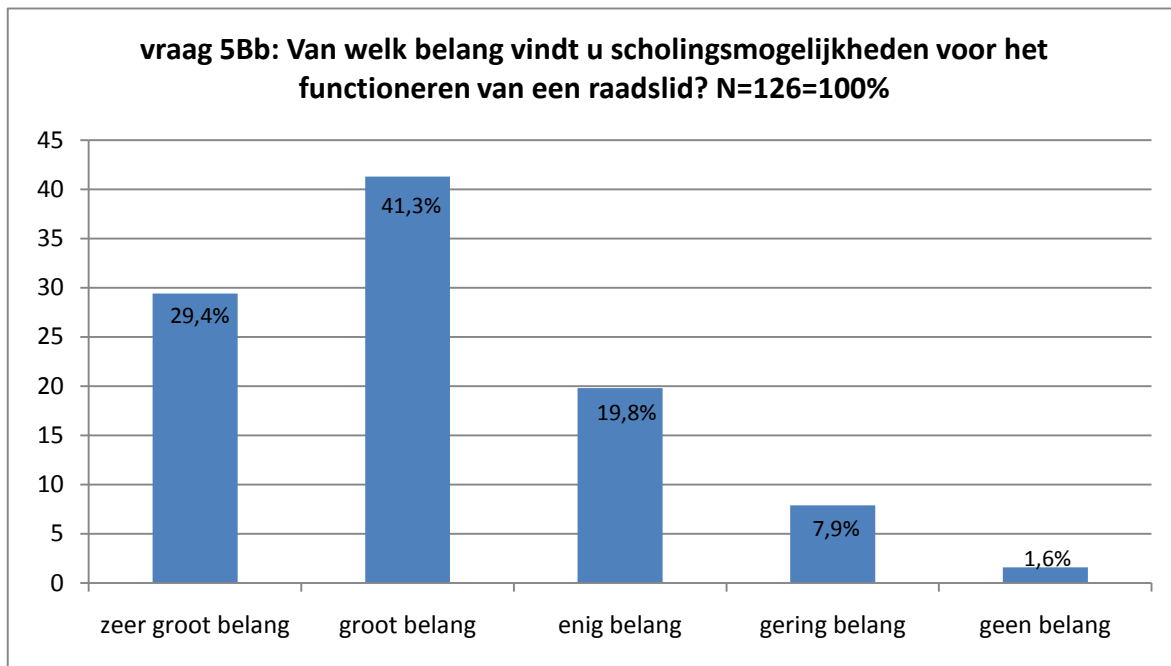
Tabel 16: Beschikbaarheid van faciliteiten

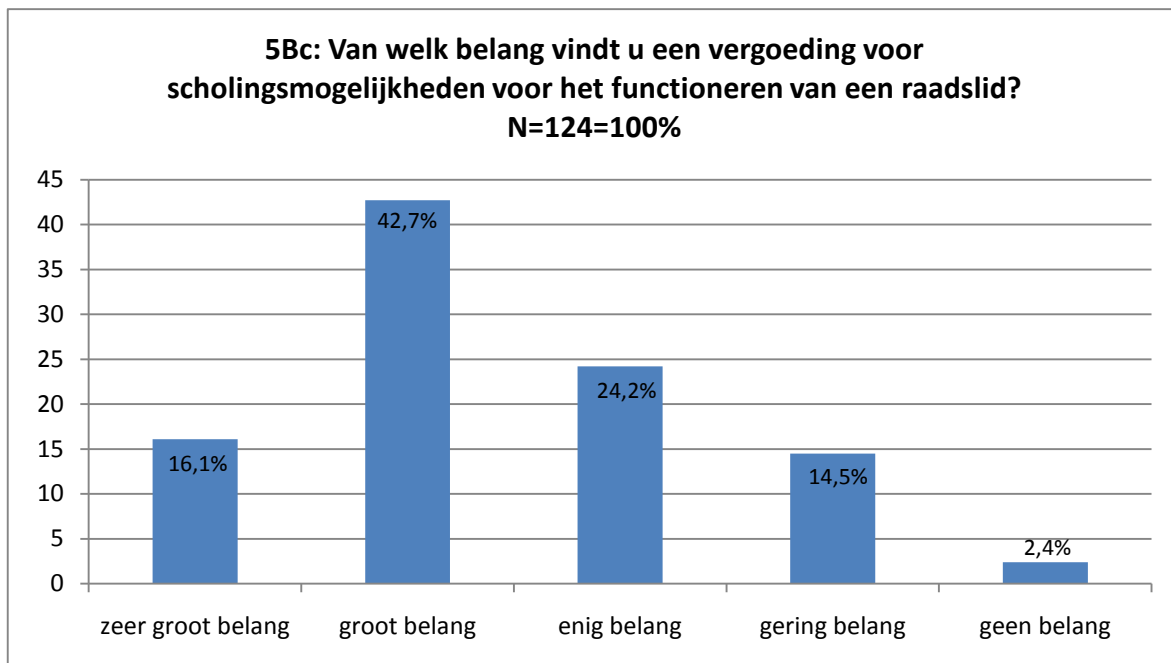
Tabel 17: Belang van ambtelijke ondersteuning

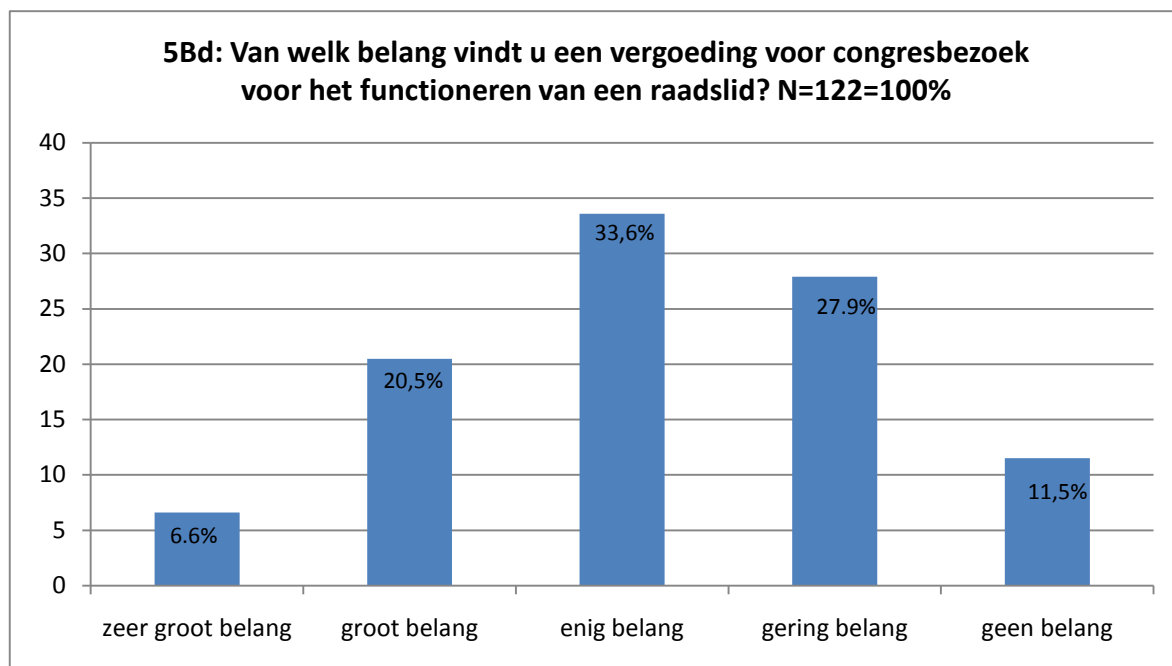
Tabel 18: Belang van scholingsmogelijkheden

Tabel 19: Belang van vergoeding voor scholingsmogelijkheden

Tabel 20: Belang van vergoeding voor congresbezoek

BIJLAGE 9

Bevoegdheden Universiteitsraad ten tijde van de WUB

- Het vaststellen van de universitaire begroting en het instellingsplan
- Het vaststellen van richtlijnen voor het opstellen van de begrotingsplannen van de beheerseenheden
- Het vaststellen van het bestuursreglement en het kiesreglement
- Het vaststellen van richtlijnen voor de organisatie en coördinatie van het onderwijs en de wetenschapsbeoefening
- Het instellen en beëindigen van opleidingen
- Het beperken van de eerste inschrijving op grond van de beschikbare onderwijscapaciteit
- De zorg voor de voorzieningen ten behoeve van de studenten.

Bevoegdheden College van Bestuur ten tijde van de WUB

- Het voorbereiden, bekendmaken en uitvoeren van besluiten van de Universiteitsraad
- Het doelmatig beheer van de financiële, materiële en personele middelen
- De zorg voor huisvesting
- Het verrichten van rechtshandelingen en sluiten van overeenkomsten
- De zorg voor veiligheid en de gezondheid en overige arbeidsomstandigheden
- Het goedkeuren van faculteitsreglement
- Het voeren van correspondentie namens de universiteit
- De zorg voor bestanden van persoonsgegevens in verband met bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

BIJLAGE 10

Algemene bevoegdheden en taken Universiteitsraad ten tijde van de MUB

- Het College van Bestuur stelt de universiteitsraad ten minste twee maal per jaar in de gelegenheid de algemene gang van zaken in de universiteit te bespreken.
- De Raad is bevoegd over alle aangelegenheden de universiteit betreffende aan het College van Bestuur voorstellen te doen en standpunten kenbaar te maken. Het College stelt hiervoor de Raad ten minste eenmaal in de gelegenheid hierover overleg te plegen.
- Naar vermogen bevorderen van openheid, openbaarheid en onderling overleg.
- Waken in het algemeen tegen discriminatie op welke grond dan ook en bevorderen in het bijzonder de gelijke behandeling van mannen en vrouwen alsmede de inschakeling van gehandicapten en allochtonen.
- Het College van Bestuur verstrekt de Raad aan het begin van het studiejaar schriftelijk de basisgegevens met betrekking tot de samenstelling van het college van bestuur, de raad van toezicht, de organisatie binnen de universiteit en de hoofdpunten van het reeds vastgestelde beleid.
- Het College van bestuur stelt de Raad ten minste eenmaal per jaar schriftelijk in kennis van het door hem in het afgelopen jaar gevoerde beleid en van de beleidsvoornemens voor het komende jaar ten aanzien van de universiteit op financieel, organisatorisch en onderwijskundig gebied.
- Het College van Bestuur stelt de Raad onverwijld in kennis van voornemens met betrekking tot de aangelegenheden, beschreven in het instellingsplan.
- Het College van Bestuur verschaft de Raad, al dan niet gevraagd, tijdig alle inlichtingen die deze voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijze nodig heeft.
- Indien bij een bepaalde vergadering of een onderdeel daarvan een bij uitstek persoonlijk belang van een van de leden van de Raad in het geding is, kan de Raad bepalen dat het betrokken lid aan die vergadering of dat onderdeel daarvan niet deelneemt. De Raad bepaalt dan tevens dat de behandeling van de desbetreffende aangelegenheid in een besloten vergadering plaats heeft.
- De Raad doet jaarlijks schriftelijk verslag van zijn werkzaamheden en draagt er zorg voor dat alle bij de universiteit betrokkenen van het verslag kennis kunnen nemen.
- De Raad draagt er zorg voor dat de agenda's en verslagen van de vergaderingen van de Raad worden toegezonden aan het college van bestuur, aan de faculteitsraden en aan de eventuele commissies en ter inzage worden gelegd.
- De Raad stelt de commissies ten minste eenmaal per jaar in de gelegenheid om over aangelegenheden die de desbetreffende commissie in het bijzonder aangaan, met hem overleg te voeren.
- Het College van Bestuur draagt er jegens de Raad zorg voor dat de leden van de Raad, kandidaat-leden en voormalige leden, niet uit hoofde van hun lidmaatschap daarvan worden benadeeld in hun positie met betrekking tot de universiteit.
- De beëindiging anders dan op eigen verzoek van de betrekking van een aan de universiteit werkzame persoon mag geen verband houden met de kandidaatstelling voor het lidmaatschap, het lidmaatschap of het voormalig lidmaatschap van de betrokkene van de Raad.
- Instemmings- en adviesrecht: het College van Bestuur behoeft de voorafgaande instemming van de universiteitsraad voor elk door het College te nemen besluit met betrekking tot ten minste de vaststelling of wijziging van:
 - o het instellingsplan
 - o de vormgeving van het systeem van kwaliteitszorg
 - o het studentenstatuut
 - o het bestuurs- en beheersreglement
 - o regels op het gebied van de arbeidsomstandigheden
 - o de keuze uit medezeggenschapsstelsels
 - o het beleid van het instellingsbestuur

Bevoegdheden College van Bestuur ten tijde van de MUB

- Het besturen van de universiteit in haar geheel en met het beheer daarvan
- Het College oefent de taken en bevoegdheden uit die bij of krachtens de wet aan het instellingsbestuur zijn opgedragen
- De voorzitter vertegenwoordigt de universiteit in en buiten rechte
- Het vaststellen van een bestuurs- en beheersreglement ter regeling van het bestuur, het beheer en de inrichting van de universiteit; hieronder valt het reglement voor de Universiteitsraad, het Instellingsplan, de vormgeving van het systeem voor kwaliteitszorg, het studentenstatuut, regels arbeidsomstandigheden en de keuze van het medezeggenschapsstelsel
- Het vaststellen van richtlijnen met het oog op de organisatie en coördinatie van de uitoefening van de taken en bevoegdheden van de decaan en het faculteitsreglement